

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Pillar of the Kingdom

ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวกัญช์วราณ นิดรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Pillar of the Kingdom

ATTITUDES TOWARD BEING SINGLE OF WOMEN IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

Miss Kunyawan Nidornkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Demography

College of Populations Studies

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ..... ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
โดย ..... นางสาวกัญช์วรรณ นิตรกูล
สาขาวิชา ..... ประชากรศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ..... ศาสตราจารย์ ดร.ภััสสร ลิมานนท์

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.ภััสสร ลิมานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัจฉรา เอ็นซ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์)

กฤษณ์วรรณ นิตรรกุล : ทักษะคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร.

(ATTITUDES TOWARD BEING SINGLE OF WOMEN IN BANGKOK

METROPOLITAN AREA) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร.ภัสสร ลิมานนท์,

98 หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดและปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เลือกใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอน เป็นสตรีโสดอายุ 25-35 ปี จากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และที่อยู่อาศัยในชุมชนของกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 527 ราย เก็บข้อมูลโดยการให้แบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด โดยผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบง่าย พบว่า ทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด และการมีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการอยู่เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปร สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติการอยู่เป็นโสดได้ร้อยละ 11.8 และผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติการอยู่เป็นโสดที่ดีที่สุดคือ ร้อยละ 4.6 รองลงมาคือ ตัวแปรทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร การศึกษา และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสดที่สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติการอยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ร้อยละ 1.7 ร้อยละ 1.1 และร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5086852051 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEYWORDS : ATTITUDE / BEING SINGLE

KUNYAWAN NIDORNKUL : ATTITUDES TOWARD BEING SINGLE OF WOMEN
IN BANGKOK METROPOLITAN AREA. THESIS ADVISOR : PROF.BHASSORN
LIMANONDA, Ph.D., 98 pp.

The study on Attitudes toward Being Single of Women in Bangkok Metropolitan Area aimed to investigate factors affecting attitudes of Thai women toward being single. The multiple stage sampling technique was used to select 527 sampled women aged 25-35 who worked in the Government offices, State Enterprise, and those who lived in the communities in Bangkok Metropolitan Area. Self-administered questionnaire was used to collect data from those who were government officials and staff of the State enterprise, while face-to-face interview was used with women in the communities who may not be able to read or write well.

The results obtained from Simple Regression Analysis revealed that respondents who had positive attitudes toward status and role of women, family's acceptance of being single, attitudes toward conditions and constraints for getting married and negative attitudes toward having children and building up family were related to attitudes toward being single at the 0.05 statistical significance level.

The results of the Multiple Regression Analysis indicated that the total 12 independent variables explained 11.8 percent of variation of the dependent variable. In addition, the result of Stepwise Multiple Regression Analysis revealed that positive attitude toward status and role of women could best explained the variation in attitude toward being single (4.6%) followed by other 4 variables; attitudes toward conditions and constraints for getting married, negative attitudes toward having children, women's education and family's acceptance of being single by increasing the explanatory power by 2.9%, 1.7%, 1.1% and 0.9% respectively.

Field of Study : Demography

Student's Signature .....

Academic Year : 2009

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไข ปรับปรุง และติดตามเอาใจใส่ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัฉรา เอ็นซ์ และศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำและชี้ข้อบกพร่องในการปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน ที่อบรม สั่งสอน ให้คำปรึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

กราบขอบพระคุณมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ที่ได้มอบทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้กำลังใจ สนับสนุนและช่วยเหลือมาโดยตลอด ขอขอบคุณคุณสังวาลย์ แผ่นผา และร้อยตำรวจเอกนรบดี นิตรกุล ที่ให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ และขอบคุณทุกกำลังใจที่มีให้เสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี	4
1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	4
1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่เป็นโสด.....	7
1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
1.4.1 ปัจจัยทางประชากร	15
1.4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม.....	15
1.4.3 ปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง	20
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	25
1.6 สมมติฐานการศึกษา	27
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	28
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	
2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
2.1.1 ขนาดตัวอย่าง	29
2.1.2 การเลือกตัวอย่าง.....	30
2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	34
2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
2.4 ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษา	36
2.5 นิยามศัพท์.....	36

หน้า

2.6	นิยามตัวแปร	37
2.6.1	ตัวแปรตาม	37
2.6.2	ตัวแปรอิสระ.....	37
2.7	วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	40
บทที่ 3 ผลการศึกษา		
3.1	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	42
3.1.1	ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม.....	42
3.1.2	ปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง.....	45
3.2	ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด.....	53
3.3	การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด	55
3.3.1	ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง	55
3.3.2	ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง	63
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ		
4.1	สรุปผลการวิจัย.....	69
4.1.1	ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	70
4.1.2	ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด	70
4.1.3	การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด	70
4.2	ข้อเสนอแนะ	74
4.2.1	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	74
4.2.2	ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ	75
รายการอ้างอิง.....		77
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก.....		84
ภาคผนวก ข.....		89
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์		98

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1-1	อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสของสตรีไทย ที่วราชอาณาจักร กทม. เขตเมือง และเขตชนบท พ.ศ.2513-2543	2
ตาราง 1-2	สัดส่วนการอยู่เป็นโสดของสตรีไทยอายุ 20-34 ปี ระดับประเทศและกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2513-2543	3
ตาราง 3-1	การกระจายร้อยละ จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม (527 ราย)	44
ตาราง 3-2	การกระจายร้อยละ จำนวน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยหนุนเสริม หรือปัจจัยขัดขวาง (527 ราย)	46
ตาราง 3-3	การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี (527 ราย)	47
ตาราง 3-4	การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน (527 ราย)	48
ตาราง 3-5	การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อการมีบุตร (527 ราย)	49
ตาราง 3-6	การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว (527 ราย)	50
ตาราง 3-7	การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย)	52
ตาราง 3-8	การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด	53
ตาราง 3-9	การกระจายร้อยละ จำนวน ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอายุที่ผู้หญิงไม่ควรคิด ที่จะแต่งงาน (527 ราย)	54

ตาราง 3-10 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติ ต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย).....	62
ตาราง 3-11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	64
ตาราง 3-12 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย).....	65
ตาราง 3-13 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติ ต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย).....	68
ตาราง 4-1 สรุปผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร....	72
ตาราง ผ-1 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาท และสถานภาพของสตรี	84
ตาราง ผ-2 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัด ในการแต่งงาน	85
ตาราง ผ-3 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติต่อการมีบุตร	86
ตาราง ผ-4 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามการยอมรับของครอบครัว ต่อการอยู่เป็นโสด.....	87
ตาราง ผ-5 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด	88

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพ 1-1	รูปแบบการอยู่เป็นโสด.....	9
แผนภาพ 1-2	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	26

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตสตรีไทยมักแต่งงานเมื่ออายุน้อย โดยเหตุที่ว่าสตรีต้องพึ่งพานุรุช ผู้ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้หารายได้จุนเจือครอบครัว ในขณะที่สตรีมีหน้าที่ดูแลงานบ้าน และเหตุผลอีกประการหนึ่งของการแต่งงานคือความต้องการมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบ ถ้าสตรีคนใดไม่มีคู่ครองจะได้รับแรงกดดันจากสังคม เช่น Mead (1967) กล่าวว่า “การมีชีวิตที่ดีควรจะหมายถึงการแต่งงานด้วย” ดังนั้นการที่สตรีในสังคมไม่สามารถจะปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดเอาไว้ได้ จึงทำให้สังคมรอบข้างมักมองว่าสตรีโสดเหล่านั้นน่าจะมีลักษณะของความคิดและพฤติกรรมที่แปลกไปจากสตรีส่วนใหญ่ที่แต่งงานแล้ว นอกจากนี้ Bell (1975) ก็กล่าวเช่นเดียวกันว่าทัศนคติของสังคมที่มีต่อสตรีโสดมักจะมองเป็นไปในทางลบ โดยคนส่วนมากจะมองว่าชีวิตของสตรีโสดที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปจะต้องขมขื่น ขุ่นข้องใจอยู่เสมอ โดยที่เธอไม่สามารถจะแสดงบทบาทที่ต้องการ เช่น การเป็นภรรยาและมารดา

ช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเปลี่ยนจากสังคมภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้ประเทศไทยมีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต พฤติกรรมและค่านิยมของประชากรเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะสตรีที่ได้รับโอกาสในการศึกษาสูงขึ้น มีหน้าที่การงาน รวมทั้งสถานภาพและบทบาททางสังคมที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น ส่งผลกระทบให้แบบแผนการแต่งงานของสตรีเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคืออายุการแต่งงานเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ ซึ่งเมื่อสตรีเลื่อนอายุแต่งงานให้สูงขึ้นและมีจำนวนของผู้ที่อยู่เป็นโสดมากขึ้น ประกอบกับสภาวะการณที่คู่สมรสมีบุตรน้อยลง ทำให้อัตราเจริญพันธุ์รวมหรือจำนวนบุตรเฉลี่ยที่สตรีไทยคนหนึ่งจะมีตลอดด้วยเจริญพันธุ์ของตนในปัจจุบันได้ลดต่ำลงจนเหลือเพียง 1.6 คน (UN, ESCAP: 2007) ซึ่งกล่าวได้ว่าประชากรไทยมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับทดแทนแล้ว (คือการมีบุตรโดยเฉลี่ย 2 คน) ผลกระทบดังกล่าวทำให้โครงสร้างทางประชากรเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สัดส่วนของประชากรวัยเด็ก (0-14 ปี) ลดลงไปเรื่อยๆ ขณะที่ประชากรวัยแรงงานแม้จะมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลากว่า 4 ทศวรรษที่ผ่านมา กำลังมีแนวโน้มลดลงและประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ จากร้อยละ 4 เมื่อปีพ.ศ.2503 มาเป็นประมาณร้อยละ 11 ในปัจจุบัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551: 3)

สำหรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านภาวะการสมรสนั้น จากการศึกษาของ ศุทธิดา ชวนวัน (2547) เรื่องแนวโน้มการอยู่เป็นโสดของสตรีไทย พ.ศ.2503-2543 พบว่า ในช่วงสี่สิบปีที่ศึกษา สตรีไทยมีแนวโน้มเลื่อนอายุแต่งงานออกไปให้นานขึ้น โดยมีสัดส่วนการอยู่เป็นโสดสูงขึ้น และมีจำนวนของผู้ที่ครองโสดถาวรเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายภาคพบว่าสตรีในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มเลื่อนอายุแต่งงานออกไปให้นานที่สุด มีจำนวนผู้ที่อยู่เป็นโสดสูงที่สุด และมีผู้ครองโสดถาวรมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Jones (1995 อ้างถึงในวาสนา อิมเอม: 2541) ที่ศึกษาเรื่องสตรีโสดจากประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้ข้อมูลจากสำมะโนประชากรและเคหะ พบว่าในปีค.ศ.1990 กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่สตรีอายุระหว่าง 30-34 ปี ครองตัวเป็นโสดสูงเป็นอันดับหนึ่ง คือร้อยละ 29.4 ซึ่งเป็นสถิติสูงสูดนำหน้าสิงคโปร์ที่ครองอันดับสองคือร้อยละ 22.3 ตามด้วยสัดส่วนของสตรีโสดจากกัวลาลัมเปอร์ ยองงมะนิลา ไทเป และจาการ์ตามลำดับ

ข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะปีพ.ศ.2513 จนถึงครั้งล่าสุดคือ พ.ศ.2543 พบว่าอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส (Singulate Mean Age at Marriage หรือ SMAM) ของสตรีไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในระยะเวลา 30 ปี เพิ่มขึ้นประมาณ 2 ปี (ตาราง 1-1)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละพื้นที่คือ กรุงเทพมหานคร เขตเมือง และเขตชนบทของไทย จะเห็นว่าอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยสตรีในเขตกรุงเทพมหานครมีอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสสูงที่สุด รองลงมาเป็นสตรีในเขตเมือง และต่ำที่สุดเป็นของสตรีในเขตชนบท (ตาราง 1-1)

ตาราง 1-1 อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสของสตรีไทย ทวีราชอาณาจักร กทม. เขตเมืองและเขตชนบท พ.ศ.2513-2543

พื้นที่	พ.ศ.2513	พ.ศ.2523	พ.ศ.2533	พ.ศ.2543
ทวีราชอาณาจักร	21.9	22.8	23.5	24.0
กทม.	25.0	25.9	27.2	27.0
เขตเมือง*	24.7	25.5	26.5	25.8
เขตชนบท*	21.4	22.0	22.6	23.0

แหล่งข้อมูล: สำมะโนประชากรและเคหะ ทวีราชอาณาจักร กทม.พ.ศ.2513-2543 อ้างถึงในภัสสร ลิมานนท์ (2548: 5)

ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส คือ สัดส่วนการอยู่เป็นโสด พบว่า สัดส่วนการอยู่เป็นโสดของสตรีไทย ระหว่างปี พ.ศ.2513-2543 ในวัยแต่งงาน (marriageable ages) คืออายุ 20-34 ปี (ภัสสร ลิมานนท์, 2548: 6) มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อพิจารณา ข้อมูลสัดส่วนการอยู่เป็นโสดของสตรีในกรุงเทพมหานคร พบว่าในช่วงระยะเวลา 30 ปี ดังกล่าวนี้นี้ มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยกลุ่มอายุ 20-24 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 12, กลุ่มอายุ 25-29 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 17 และกลุ่มอายุ 30-34 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 หมายความว่าสตรีในเขตกรุงเทพมหานครมีการเลื่อนอายุการแต่งงานไปสู่อายุที่สูงขึ้น (ตาราง 1-2)

ตาราง 1-2 สัดส่วนการอยู่เป็นโสดของสตรีไทยอายุ 20-34 ปี ระดับประเทศและกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2513-2543

อายุ	พ.ศ. 2513		พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2533		พ.ศ. 2543	
	ประเทศ	กทม.	ประเทศ	กทม.	ประเทศ	กทม.	ประเทศ	กทม.
20-24	0.38	0.63	0.43	0.66	0.48	0.72	0.55	0.75
25-29	0.16	0.34	0.21	0.40	0.25	0.48	0.29	0.51
30-34	0.08	0.18	0.12	0.25	0.14	0.29	0.16	0.33

แหล่งข้อมูล: สำมะโนประชากรและเคหะ ทวีธาภิเษกจักร, กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2513-2543

การเพิ่มขึ้นของอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสและการอยู่เป็นโสดของสตรีในกรุงเทพมหานคร ในสัดส่วนที่มากกว่าที่พบในกลุ่มสตรีในเขตเมืองและในเขตชนบท อาจเนื่องมาจาก กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การศึกษา และสังคมวัฒนธรรม ส่งผลให้สตรีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีความจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับวิถีเมือง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสความเจริญและความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยสตรีเหล่านี้มีความเป็นปัจเจกบุคคล รักอิสระ ไม่ชอบมีภาระผูกพัน ลักษณะของสังคมเมืองมีผู้คนจำนวนมาก และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเมืองจะมีลักษณะรีบเร่งแข่งขัน ไม่ค่อยสนใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นทางการ ชั่วครั้งชั่วคราว และสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่กลัวที่จะขึ้นคาน (อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์: 2550) การยอมรับการอยู่เป็นโสดของสตรีในสังคมเมืองอย่างกว้างขวาง ทำให้สตรีที่ใช้ชีวิตแบบคนโสดอยู่ในบริบทของสังคมเมืองเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอยู่เป็นโสด และไม่ได้รู้สึกว่ามีแรงกดดันมากต่อการอยู่เป็นโสด (วาสนา อิมเอม: 2541)

ดังกล่าวแล้วข้างต้น การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการอยู่เป็นโสดของสตรีไทย ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการแต่งงาน โดยสตรีจำนวนไม่น้อยมีความคิดว่าการแต่งงานเป็นการสร้างภาระให้กับตนเอง เพราะนอกจากจะต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงชีพแล้วยังต้องมีหน้าที่ในการดูแลทำงานบ้านและเลี้ยงดูบุตร และสตรีบางส่วนมีความเห็นว่าการอยู่เป็นโสดเป็นทางเลือกของการใช้ชีวิตอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ได้มีความผิดปกติไปจากผู้ที่เลือกใช้ชีวิตแต่งงานต่างจากที่เคยมีความเชื่อกันมาในอดีต

ความคิดเห็นและทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกัน เมื่อบุคคลมีทัศนคติที่ดีกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะนำไปสู่พฤติกรรมนั้นๆ หากสตรีมีทัศนคติที่ดีต่อการอยู่เป็นโสด แนวโน้มที่สตรีจะเลือกการอยู่เป็นโสดถาวรก็ย่อมมีมากขึ้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนการอยู่เป็นโสดของสตรีสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั้น สตรีซึ่งยังอยู่เป็นโสดมีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดอย่างไรบ้าง และมีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้จะช่วยเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติของสตรีไทยที่มีต่อการแต่งงาน ซึ่งอาจจะมีความเชื่อมโยงไปถึงคำอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมกรรมสมรสที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน และแนวโน้มที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของสตรีในเขตกรุงเทพมหานครต่อการอยู่เป็นโสด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546) ระบุว่า ทัศนคติ หรือเจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวความคิดเห็น และตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า attitude หรือ aptitude ซึ่งหมายถึงความพร้อมหรือแนวโน้มจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด (ธีระพร อุวรรณโณ, 2535: 434)

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย (2549: 29) ให้ความหมายว่าทัศนคติ คือ ท่าทีหรือแนวโน้มอันเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่จะประเมินปรากฏการณ์ ประสบการณ์ หรือสิ่งต่างๆ ไปในทางใดทางหนึ่ง

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติเป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาให้ความสนใจศึกษา นักจิตวิทยาจะเน้นเรื่องเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลพัฒนาทัศนคติในแง่ต่างๆ และประมวลเข้าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของตน นักจิตวิทยาสังคมจะมีความสนใจเป็นพิเศษในการศึกษาว่าทัศนคติมีผลหรือมีบทบาทอย่างไรในสถานการณ์ทางสังคม ส่วนนักสังคมวิทยาจะเชื่อมโยงทัศนคติทางสังคมเข้ากับโครงสร้างและสถานการณ์ทางสังคม

นักสังคมวิทยาได้ให้คำจำกัดความทัศนคติไว้ต่างๆ กัน เช่น บางคนกล่าวว่า การที่บุคคลมีทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติทางใดทางหนึ่ง บางคนเห็นว่าทัศนคติมีอยู่ในความคิดเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่พฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เพราะพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะถูกจำกัดควบคุมโดยสถานการณ์ขณะนั้น

ฉะนั้นจึงมีการเสนอให้มองทัศนคติว่าเกี่ยวข้องกับส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

- ก. ส่วนประกอบเชิงความตระหนักรู้ (cognitive component) ได้แก่ ความเชื่อ และความคิด
- ข. ส่วนประกอบเชิงความรู้สึก (affective component) ได้แก่ ค่านิยมและอารมณ์
- ค. ส่วนประกอบเชิงพฤติกรรม (behavior component หรือ cognitive component) ได้แก่ ความโน้มเอียงที่จะกระทำ

Good (1960: 241) ให้ความหมาย ทัศนคติ ว่าหมายถึง ความรู้สึกของคนเราที่มีความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว ในด้านความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่างๆ

สิทธิโชค วรรณสุนติกุล (2546: 121) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นศัพท์เทคนิคทางจิตวิทยาสังคมคำหนึ่งที่นักจิตวิทยายุคปัจจุบันมีความเห็นค่อนข้างพ้องกันว่า หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือความคิดใดก็ตามในลักษณะของการประเมินค่า ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่ยาวนานพอสมควร

พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2549: 19) อธิบายว่า ทัศนคติ คือ การที่บุคคลให้ความหมายกับวัตถุ คน สัตว์ ความคิดรวบยอดต่างๆ สภาพการณ์ต่างๆ กัน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการคิด การกระทำของสมาชิกจำนวนมากของสังคม

กล่าวโดยสรุป **ทัศนคติ** คือ ท่าทีหรือความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

Allport (1985) ได้เสนอความคิดเห็นว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการคือ

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนองแนวความคิดต่างๆ เช่น ทัศนคติจากครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียนการสอน และอื่นๆ

2. ประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อยๆ แล้วยังทำให้มีแบบแผน (pattern) เป็นของตนเองด้วย ดังนั้นทัศนคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลแล้วแต่พัฒนาการและความเจริญเติบโตของคนนั้นๆ

3. การเลียนแบบการถ่ายทอดทัศนคติของคนบางคนได้มาจากการเลียนแบบทัศนคติของคนอื่นที่ตนพอใจ เช่น พ่อ-แม่ พี่น้อง และบุคคลอื่นๆ

4. อิทธิพลของกลุ่มสังคม คนย่อมมีทัศนคติคล้ายตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ทัศนคติต่อศาสนา สถาบันต่างๆ เป็นต้น

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2549: 19-20) กล่าวว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลสร้างสะสมจากประสบการณ์ในช่วงเวลาที่นานพอสมควร ทัศนคติเสริมสร้างจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ทัศนคติจะถูกสร้างเสริมแต่ในวัยเด็กจากการอบรมเลี้ยงดู เช่น ครอบครัวที่พ่อแม่ ยกย่องลูกชายให้เหนือกว่าลูกผู้หญิงก็จะก่อให้เกิดทัศนคติว่าผู้ชายดีกว่า เหนือกว่าผู้หญิงขึ้นทีละน้อย

2. ประสบการณ์ตรงส่วนบุคคล เช่น คนที่ถูกสุนัขกัดก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสุนัข เป็นต้น

3. ประสบการณ์ที่ฝังใจ ได้แก่ สภาพการณ์ หรือเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความจำของคนเรา ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่น เช่น เครื่องบินตก คนตายมากก็อาจทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเดินทางด้วยเครื่องบิน

4. การรับถ่ายทอดจากทัศนคติที่มีอยู่แล้ว ทัศนคติบางอย่างมีอยู่ในครอบครัวแล้วตั้งแต่เด็กเกิดมา และเด็กจะรับถ่ายทอดทัศนคติจากพ่อแม่ เช่น ทัศนคติทางด้านการเมือง ศาสนา เป็นต้น หรือทัศนคติบางอย่างอาจรับถ่ายทอดจากกลุ่มเพื่อน (peer group) การที่คนเรายอมรับความคิดหรือปฏิบัติตามคนหมู่มาก เพราะคนเรามักคิดว่าคนหมู่มากทำอะไรมักจะถูกต้องมากกว่า คนจำนวนน้อยทำและถ้าบุคคลใดทำผิดไปจากคนหมู่มากก็อาจถูกทอดทิ้ง หรือจะทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมได้

5. บุคลิกภาพของตนเอง การที่คนเราจะยอมรับทัศนคติหรือค่านิยมจากกลุ่มหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของเขา ถึงแม้ว่าบุคลิกภาพจะถูกอิทธิพลของสังคมช่วยเหลือหลอมส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งก็ยังเป็นผลจากพันธุกรรมของเขา ซึ่งทำให้บุคลิกภาพของคนไม่เหมือนกัน คนบางคนอาจมีลักษณะตามกลุ่ม บางคนอาจมีลักษณะเชื่อกับความคิดเห็นของตนเองสูง หรือเห็นตนเป็นใหญ่

6. สื่อมวลชน ทัศนคติของบุคคลบางครั้งสร้างจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เพราะสิ่งเหล่านี้จะให้ข้อมูลต่างๆ แก่มวลชนได้มาก แม้ข้อมูลบางอย่างเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลทั้งหมด แต่ก็อาจมีอิทธิพลให้มวลชนส่วนหนึ่งมีทัศนคติคล้อยตามได้ เช่น หนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนพรรคการเมืองใด จะกล่าวถึงส่วนดีของพรรคการเมืองนั้นๆ เท่านั้น ก็อาจช่วยสร้างทัศนคติที่ดีให้มวลชนต่อพรรคการเมืองนั้นได้

7. ความต้องการได้รับหรือไม่ได้รับการตอบสนอง เช่น ถ้าเราเจ็บป่วยต้องการคนรักษา แพทย์สามารถรักษาช่วยให้เราหายป่วยได้ เราก็มักมีทัศนคติที่ดีต่อแพทย์ ในทางตรงกันข้ามถ้าญาติพี่น้องของเราเจ็บป่วยไปโรงพยาบาลแต่ปรากฏว่าไม่มีเตียง แล้วญาติเราตายไป เราก็มักมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงพยาบาลและแพทย์ได้

ทัศนคติมี 3 ประเภทคือ ทัศนคติเชิงบวก (positive attitude) เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทัศนคติเชิงลบ (negative attitude) เป็นทัศนคติที่สร้างความรู้สึกไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ ระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดและสุดท้ายคือ ทัศนคติวางเฉย (passive attitude) เป็นทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดหรือปัญหาใด ส่วนใหญ่มักมีสาเหตุจากความห่างไกลจากผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือขาดข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องนั้นๆ (ศิริพร ประนมพนธ์, 2545: 9)

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่เป็นโสด

โสด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546: 1233) หมายถึง เดี่ยว, โดด, ไม่มีคู่, ยังไม่มีสามีหรือภรรยา, เช่น ชายโสด หญิงโสด.

การอยู่เป็นโสด คือ ผู้ที่ไม่เคยสมรสมาก่อนหรือไม่เคยอยู่กันฉันท์สามีภรรยามาก่อน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547: 13)

แนวคิดการอยู่เป็นโสดประกอบด้วย รูปแบบการอยู่เป็นโสด เหตุผลของการอยู่เป็นโสด และความรู้สึกต่อการอยู่เป็นโสด ดังนี้

1.3.2.1 รูปแบบการอยู่เป็นโสด

Stein (1981 อ้างถึงในรัชสุณี ศุขิลวรรณ, 2528: 43) ได้แบ่งรูปแบบของการอยู่เป็นโสดตามลักษณะการตัดสินใจที่แตกต่างกันของบุคคลที่อยู่เป็นโสด โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่เป็นโสดด้วยความสมัครใจ (voluntary) และกลุ่มที่เป็นโสดด้วยความไม่สมัครใจ (involuntary) และนำมาเปรียบเทียบกับระยะเวลาของการมีชีวิตรอยู่เป็นโสด โดยแบ่งเป็นการอยู่เป็นโสดเพียงชั่วคราว (temporary) หรือการอยู่เป็นโสดถาวร (permanent) การแบ่งออกเป็นกลุ่มเช่นนี้ ทำให้สามารถมองเห็นกลุ่มคนโสดตามแต่ละประเภทได้ว่า บุคคลนั้นต้องการที่จะอยู่เป็นโสดโดยถาวรหรือเพียงชั่วคราว และการอยู่เป็นโสดนั้นมาจากความสมัครใจหรือไม่ โดยแบ่งรูปแบบการอยู่เป็นโสดดังนี้

1. กลุ่มที่สมัครใจอยู่เป็นโสดชั่วคราว กลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นผู้ที่ยังมีอายุน้อยไม่เคยแต่งงานมาก่อน และต้องการที่จะเลื่อนเวลาแต่งงานออกไปอีกระยะเวลาหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่หย่าร้างตั้งแต่อายุน้อยและยังไม่ต้องการแต่งงานอีกครั้งในระยะเวลานี้ โดยสิ่งที่ทั้ง 2 กลุ่มให้ความสำคัญมากกว่าการหาคู่ครองคือ ให้ความสนใจกับการศึกษา การทำงาน การสร้างฐานะของตนเอง รวมทั้งยังมีภาระบางอย่างที่จะต้องทำอีกมากมาย

2. กลุ่มที่สมัครใจอยู่เป็นโสดอย่างถาวร แบ่งเป็น

- กลุ่มที่ยังไม่เคยแต่งงานมาก่อน และรู้สึกพอใจกับการตัดสินใจที่จะอยู่เป็นโสด
- กลุ่มที่เคยแต่งงานมาแล้ว และไม่คิดจะแต่งงานอีก
- กลุ่มที่มีเหตุผลตรงข้ามกับแนวความคิดการแต่งงาน เช่น การอยู่ด้วยกันฉัน

สามีภรรยาโดยไม่แต่งงาน

- กลุ่มที่มีการดำเนินชีวิตที่ไม่สามารถแต่งงานได้ เช่น นักบวช พระสงฆ์ เป็นต้น

3. กลุ่มที่อยู่เป็นโสดชั่วคราว โดยไม่ได้สมัครใจอยู่เป็นโสด หมายถึงกลุ่มคนโสดที่ยอมรับค่านิยมในการแต่งงานและต้องการแต่งงาน แบ่งเป็น

- กลุ่มที่ยังไม่เคยแต่งงานและอายุน้อย และไม่ต้องการอยู่เป็นโสด โดยมองหาคู่ครองตลอดเวลา

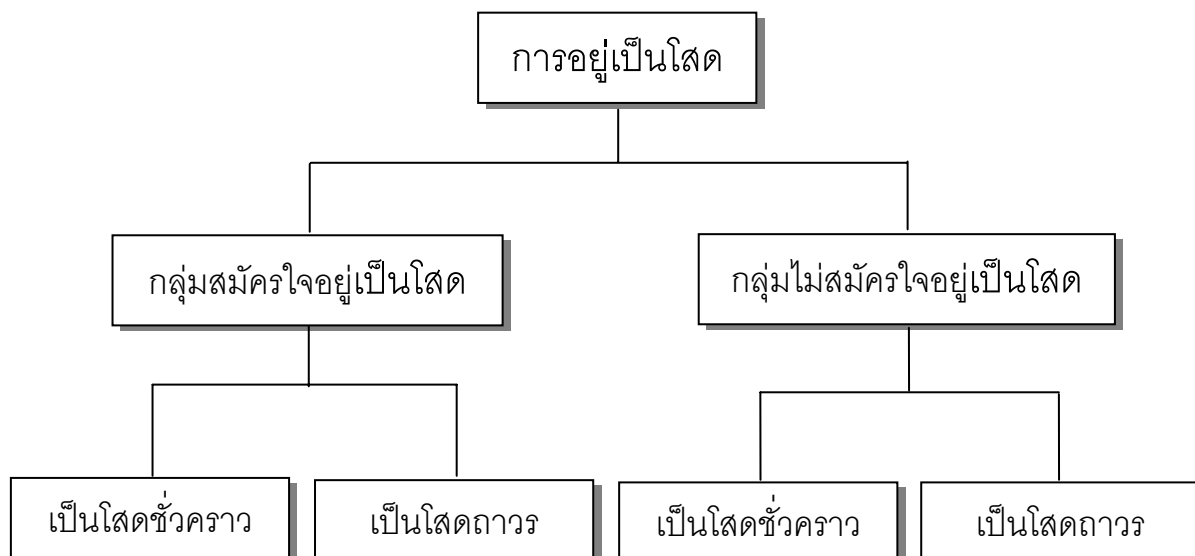
- กลุ่มที่ยังไม่เคยแต่งงานและอายุมาก ซึ่งแต่ก่อนไม่สนใจที่จะแต่งงาน แต่ปัจจุบันกำลังมองหาคู่ครองและต้องการแต่งงาน

- กลุ่มที่เพิ่งเป็นหม้ายหรือเพิ่งหย่าร้าง และต้องการแต่งงานใหม่อีกครั้ง

4. กลุ่มที่เป็นโสดโดยถาวร โดยไม่ได้สมัครใจอยู่เป็นโสด โดยเป็นกลุ่มคนโสดที่มีอายุมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพ้นวัยแต่งงานไปแล้ว แบ่งเป็น

- กลุ่มที่ไม่เคยแต่งงานมาก่อน มีอายุมากแล้ว และต้องการที่จะแต่งงานแต่หาคู่ครองไม่ได้
- กลุ่มที่เป็นหม้ายและหย่าร้างที่ต้องการแต่งงานอีกครั้ง แต่หาคู่ครองไม่ได้

แผนภาพ 1-1 รูปแบบการอยู่เป็นโสด

ที่มา: Stein (1981 อ้างถึงในชัชสุนี ศุภิลวรรณ, 2528: 43)

1.3.2.2 เหตุผลการอยู่เป็นโสด

Dixon (1971 อ้างถึงในภัสสร ลิมานนท์, 2522: 14) ได้อธิบายว่ามีปัจจัย 3 กลุ่มที่มีส่วนในการตัดสินใจของบุคคลว่าจะแต่งงานหรือไม่แต่งงานคือ

1. สถานการณ์อำนวยความสะดวกในการเลือกคู่แต่งงาน ได้แก่ การมีคู่ที่เหมาะสมให้เลือกหรือไม่ สัดส่วนที่พอเหมาะระหว่างชายและหญิงที่อยู่ในวัยแต่งงาน และระบบการเลือกคู่แต่งงาน (เลือกเองหรือแบบคลุมถุงชน) เป็นต้น
2. สถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการแต่งงาน มีความสะดวกหรือเป็นไปได้เพียงใด ได้แก่ สถานการณ์ทางการเงิน สถานภาพทางเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงาน เป็นต้น
3. ความปรารถนาที่จะแต่งงาน ปัจจัยกระตุ้นหรือส่งเสริมให้มีการตัดสินใจแต่งงาน ผลลัพธ์ในทางบวกหรือทางลบที่บุคคลจะได้รับหากเลือกที่จะครองชีวิตโสด หรือเลือกที่จะแต่งงาน

ดังกล่าวข้างต้น ทักษะนี้มีส่วนประกอบ 3 ส่วนคือ ส่วนประกอบเชิงความตระหนักรู้ ได้แก่ ความเชื่อและความคิด ส่วนประกอบเชิงความรู้สึก ได้แก่ ค่านิยมและอารมณ์ และส่วนประกอบเชิงพฤติกรรม ได้แก่ ความโน้มเอียงที่จะกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dixon ในปัจจัยที่สามคือ ความปรารถนาที่จะแต่งงาน โดยบุคคลเมื่อปรารถนาที่จะแต่งงานก็ต้องมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอารมณ์ที่จะแต่งงาน แต่แนวคิดของ Dixon ได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่าถ้าบุคคลจะแต่งงานต้องมีสัดส่วนระหว่างชายและหญิงที่อยู่ในวัยแต่งงานที่พอเหมาะ มีคู่ที่เหมาะสมให้เลือก และต้องคำนึงถึงสถานการณ์ทางการเงิน สถานภาพทางเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงานเป็นส่วนประกอบด้วย มิใช่เพียงแต่ทัศนคติประการเดียวที่เป็นปัจจัยในการตัดสินใจว่าจะแต่งงานหรือไม่

Kuhn (1955 cited in Bell, 1965: 151) ได้ศึกษาเหตุผลที่ทำให้บุคคลอยู่เป็นโสด คือ

1. ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการแต่งงาน
2. ความผิดปกติทางเพศ โดยมีความชอบในเพศเดียวกัน
3. ความผูกพันเหนียวแน่นอยู่กับบิดามารดา
4. ภาวะทางด้านสุขภาพหรือสภาพร่างกายผิดปกติ
5. บุคลิกลักษณะ รูปร่างและหน้าตาไม่มีความดึงดูดและประทับใจกับเพศตรงข้าม
6. ความไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบชีวิตครอบครัวใหม่
7. เหตุผลของการไม่พบคนถูกใจหรือเหมาะสมที่จะเลือกมาเป็นคู่ชีวิต
8. โอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามมีน้อยหรือไม่มีเลย
9. ความไม่พร้อมด้านเศรษฐกิจ ซึ่งไม่เอื้อต่อการรับผิดชอบชีวิตครอบครัว
10. ความมุ่งมั่นกับหน้าที่การงาน โดยมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จ
11. อาชีพ การศึกษา การอยู่อาศัย ทำให้ไม่มีโอกาสพบคู่ที่เหมาะสม

Bell (1975: 156) แบ่งบุคคลที่ยังไม่แต่งงานเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ไม่ต้องการแต่งงานแต่ถ้าต้องการจะแต่งงานก็แต่งงานได้ 2) กลุ่มที่ต้องการจะแต่งงาน แต่ยังหาคู่ครองไม่ได้ โดย Bell ได้แบ่งเหตุผลที่บุคคลอยู่เป็นโสดเป็น 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านการเริ่มความสัมพันธ์
  - ไม่มีโอกาสพบคนที่ถูกใจ
  - ไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม
  - ไม่สามารถที่จะเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาเป็นคู่ชีวิตได้
  - ขาดลักษณะดึงดูดและประทับใจกับเพศตรงข้าม

- มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตใจ
- มีความชอบในเพศเดียวกัน

2. ปัจจัยด้านการแต่งงานและมีครอบครัว

- เหตุผลที่จะต้องแต่งงานมีน้อยลง เช่น ผู้หญิงอายุมากขึ้น มีอาชีพและหาเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ยิ่งผู้หญิงรู้สึกกว่าตนเองมีอิสระทางการเงินเท่าใด ก็ยิ่งจะมีความโน้มเอียงที่จะเลือกอยู่เป็นโสดมากขึ้น

- มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการแต่งงาน เช่น ประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้เห็นปัญหาในชีวิตครอบครัวของบิดามารดา และคนอื่น ๆ

- ไม่ต้องการจะรับผิดชอบในชีวิตครอบครัวใหม่ที่เกิดหลังการแต่งงาน
- มีภาระในการเลี้ยงบุคคลในครอบครัวเดิมของตน เช่น บิดามารดา พี่น้อง
- ความผูกพันเหนียวแน่นอยู่กับบิดามารดา คิดว่าไม่มีที่ใดมีความสุขและอบอุ่นมากกว่าอยู่กับบิดามารดา

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

- ต้องการทำหน้าที่การงานของตนเองให้ประสบผลสำเร็จ สตรีบางคนมีความรู้สึกว่าการแต่งงานมีครอบครัวแล้วจะทำให้ไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานได้อย่างเต็มที่

- เศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจแต่งงานหรืออยู่เป็นโสด โดยคำนึงถึงความพร้อมในการที่จะสร้างครอบครัวใหม่

- ความแตกต่างทางสังคม อาจทำให้บุคคลไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตร่วมกันได้ เช่น สตรีโสดที่มีระดับการศึกษาสูง มีหน้าที่การงานในตำแหน่งที่สูง ก็จะต้องเลือกบุรุษที่เหมาะสมและทัดเทียมกับตน ซึ่งถ้าบุรุษที่ตนเลือกมา มีความแตกต่างกันมากทั้งทางด้านหน้าที่การงาน และการศึกษา ก็อาจจะทำให้ชีวิตแต่งงานไม่มีความสุข และแยกทางกันในที่สุด

- เชื้อชาติที่แตกต่างกัน ทำให้มีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและศาสนา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการแต่งงาน

- ลักษณะของอาชีพที่ไม่เหมาะกับการแต่งงาน เช่น นักบวช หรือผู้ที่ตั้งมั่นจะช่วยเหลือกิจกรรมทางศาสนา

จากแนวคิดของ Dixon (1971) Kuhn (1955) และ Bell (1975) ผู้วิจัยได้ประมวลและจัดแบ่งเหตุผลของการอยู่เป็นโสดเป็นหมวดหมู่ดังนี้

1. สถานการณ์อันช่วยในการเลือกคู่แต่งงาน

- บุคลิกลักษณะ รูปร่างและหน้าตาไม่มีความดึงดูดและประทับใจกับเพศตรงข้าม

- เหตุผลของการไม่พบคนถูกใจหรือเหมาะสมที่จะเลือกมาเป็นคู่ชีวิต
- โอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามมีน้อยหรือไม่มีเลย
- อาชีพ การศึกษา การอยู่อาศัย ทำให้ไม่มีโอกาสพบคู่ที่เหมาะสม เช่น มีตำแหน่งหน้าที่การงานและระดับการศึกษาสูง เป็นต้น

2. สถานการณ์อันฉวยให้เกิดการแต่งงาน

- ความไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบชีวิตครอบครัวใหม่ ซึ่งเมื่อแต่งงานจะมีสถานภาพใหม่ในฐานะสามีและภรรยา ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อกันตามบทบาทของตน ถ้าบางคนยังไม่พร้อมหรือต้องการที่จะมีบทบาทใหม่ก็จะยังไม่แต่งงาน

- ความไม่พร้อมด้านเศรษฐกิจ ซึ่งไม่เอื้อต่อการรับผิดชอบชีวิตครอบครัว

3. ความปรารถนาที่จะแต่งงาน ปัจจัยกระตุ้นหรือส่งเสริมให้มีการตัดสินใจแต่งงาน

- ทศนคติที่ไม่ดีต่อการแต่งงาน สาเหตุเนื่องมาจากประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็ก ที่ได้เห็นปัญหา ความยุ่งยาก และชีวิตแต่งงานที่ปราศจากความสุขของบิดามารดา ทำให้เกิดความไม่ประทับใจและต่อต้านชีวิตแต่งงาน

- ความผิดปกติทางเพศ โดยมีความชอบในเพศเดียวกัน ซึ่งอาจเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีเพศเดียวกันและใช้แบบของการเลี้ยงดูแบบเดียวกันมาตลอด

- ความผูกพันเหนียวแน่นอยู่กับบิดามารดา มีความคิดว่าไม่มีผู้ใดรัก และปฏิบัติกับตนได้ดีเท่ากับบิดามารดาจึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการแต่งงาน

- ภาวะทางด้านสุขภาพหรือสภาพร่างกายผิดปกติไม่เอื้อต่อการแต่งงาน โดยหมายถึงสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงหรือมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพซึ่งเป็นอุปสรรคในชีวิตแต่งงาน

- ความมุ่งมั่นกับหน้าที่การงาน โดยมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จในด้านหน้าที่การงานเสียก่อนจึงยึดระยะเวลาการแต่งงานออกไป โดยเฉพาะถ้าเกิดขึ้นกับฝ่ายหญิงที่มีความมุ่งมั่นกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากเกินไปจนทำให้ระยะเวลาที่จะแต่งงานล่วงเลยไป ทำให้ในที่สุดก็เลิกคิดเรื่องแต่งงาน

ภัสสร ลิมานนท์ (2548: 9-10) ได้ประมวลข้อมูลและการศึกษาวิจัยต่างๆ พบว่ามีหลายปัจจัยที่เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจของประชากรโดยเฉพาะกลุ่มสตรีในหลายประเทศของภูมิภาคเอเชีย ที่ทำให้มีการชะลอการแต่งงานหรือไม่แต่งงานหรือครองโสดถาวร คือ

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมจากระบบเกษตรกรรมมาสู่ระบบอุตสาหกรรม ส่งผลให้หลายพื้นที่เปลี่ยนสภาพไปเป็นสังคมเมือง มีวิถีชีวิตที่ทันสมัยและอาศัยเทคโนโลยีมากขึ้น เหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในพฤติกรรมและในทัศนคติ

รวมทั้งค่านิยมที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจมากขึ้น ซึ่งรวมไปถึง การตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีคู่โดยดูจากความเหมาะสมมากกว่าจะเป็นผลจากแรงกดดันของ ครอบครัวหรือสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงในสถานภาพและบทบาทของสตรี เช่น มีการศึกษาสูงขึ้น ทำงานนอกบ้าน มีอิสระทางการเงินไม่ต้องพึ่งพาฐานะทางเศรษฐกิจของชายซึ่งเป็นสามีและ หัวหน้าครอบครัวเช่นที่เคยเป็นมาในอดีต

3. การจัดระบบที่อยู่อาศัย (living arrangement) อำนวยให้ลูกที่ยังเป็นโสด สามารถอยู่ร่วมกับบิดามารดาได้ไม่ว่าจะอายุเท่าใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกสาวที่ครองโสดก็สามารถดูแลพ่อแม่ที่ชราภาพได้ รวมทั้งพ่อแม่ได้รับการค้ำจุนทางเศรษฐกิจที่ดีจากลูกสาวโสด ที่ทำงาน ขณะเดียวกันลูกสาวก็รู้สึกอบอุ่น ไม่ว่าจะเหว ทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถเป็นที่พึ่งแก่กันและกันได้ หญิงโสดจึงอาจมีความรู้สึกที่ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวของตนเอง

4. สังคมเมืองที่มีภาวะเศรษฐกิจรัดตัวและผู้คนมีความต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทำให้สตรีจำนวนไม่น้อยต้องขังน้ำหนักระหว่างการชะลอการสมรสออกไปกับการมีบุตรและการต้องรับภาระในการดูแลบุตรที่ความช่วยเหลือจากภาครัฐมีไม่มากพอ จนส่งผลให้สตรีที่แต่งงานแล้วต้องควบคุมภาวะเจริญพันธุ์ของตนเองอีกด้วย

5. สังคมเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการดำเนินชีวิตของผู้คน การควบคุมทางสังคมและจากครอบครัวลดแรงกดดันลง ประกอบกับทัศนคติต่อการครองคู่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสมรสจากการสร้างพันธะผูกพันอย่างเป็นทางการโดยการจดทะเบียนสมรสและอยู่กินกันที่สามีภรรยาที่สังคมยอมรับในฐานะ “คู่สามีภรรยา” มาเป็นการอยู่กินกันแบบคู่ส่วนตัวเมียแต่ไม่สร้างพันธะถาวรต่อกัน (marriage-like living together arrangement) และพร้อมที่จะเลิกร้างกันไปหากมีเหตุไม่พึงใจ หรืออาจตัดสินใจตกลงปลงใจครองคู่ถาวรได้เมื่อเห็นว่ามีเหมาะสมหลังจากได้ทดลองใช้ชีวิตร่วมกันระยะหนึ่ง

6. เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติที่มีต่อ “การเป็นโสด” เพราะแรงกดดันทางสังคมหรือจากครอบครัวที่มีต่อหญิงที่เป็นโสดเมื่ออายุมากขึ้นผ่อนคลายไปจากที่เคยเป็นมาในสังคมในอดีต สำหรับสตรีจำนวนหนึ่งการแต่งงานมิใช่เป้าหมายสูงสุดของชีวิตอีกต่อไป อีกทั้งสตรีส่วนหนึ่งอาจเสื่อมศรัทธาในสถาบันการแต่งงานด้วยหลายสาเหตุ

1.3.2.3 ความรู้สึกต่อการอยู่เป็นโสด

คนที่อยู่เป็นโสดจะมีความรู้สึกต่อการอยู่เป็นโสดที่แตกต่างกัน โดยรัตติกร สุรนาทพิน (2536: 25) ได้แบ่งความรู้สึกในการอยู่เป็นโสดของสตรีออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ความรู้สึกที่เป็นลบต่อการมีชีวิตรโสด หมายถึง ความรู้สึกที่ไม่ดีที่เกิดจากการมีชีวิตรโสด แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

- ความรู้สึกที่เกิดจากแรงกดดันทางค่านิยมของสังคมที่มีต่อการเป็นสตรีโสด เนื่องจากสังคมไทยมีค่านิยมในทางบวกต่อการแต่งงาน การที่สตรีอยู่เป็นโสดโดยไม่ได้แต่งงานจึงถูกตำหนิจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อความรู้สึกของสตรีที่ใช้ชีวิตรโสดและก่อให้เกิดความไม่มั่นใจในสถานภาพของตนเอง หวั่นไหวต่อคำตำหนิของสังคม โดยความรู้สึกเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามลักษณะของวัย สังคม การศึกษาของแต่ละบุคคล

- ความรู้สึกที่เกิดมาจากปัจจัยทางจิตวิทยา เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ต้องการความรัก ความอบอุ่นปลอดภัย ความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งสตรีโสดมักจะขาดสิ่งเหล่านี้ทำให้สตรีโสดมักเกิดความรู้สึกอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว การขาดที่ยึดเหนี่ยว กลัวความไม่มั่นคงของชีวิตรโสดในวัยชรา ความรู้สึกนี้จะเบาบางลงถ้าบุคคลที่ใช้ชีวิตรโสดอาศัยอยู่กับบิดามารดา

2. ความรู้สึกที่เป็นทางบวกต่อการมีชีวิตรโสด หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อการมีชีวิตรโสด เช่น ความมีอิสระ สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามความต้องการส่วนตัว การที่สตรีโสดจะสามารถอยู่ในสังคมให้มีความสุขในระดับหนึ่ง สตรีโสดต้องสามารถพึ่งตนเองในเรื่องการเงิน คือสามารถเลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร การทำงานทำให้สตรีโสดรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความภาคภูมิใจในตนเอง และการรู้จักตนเองพอสมควรทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ สตรีโสดก็จะพบความสุขที่พึงพอใจได้

แนวคิดต่างๆ ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์และพัฒนาไปสู่กรอบแนวคิดที่จะใช้วิเคราะห์และหาคำตอบของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่เป็นตัวกำหนดให้สตรีมีทัศนคติดังกล่าวที่แตกต่างกัน

1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อทัศนคติ และการอยู่เป็นโสด เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสดของสตรีและมีผลอย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ปัจจัยทางประชากร

1.4.1.1 อายุ

อายุเป็นตัวแปรที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลังและประสบการณ์ที่ผ่านมาของชีวิต และส่งผลต่อทัศนคติ โดยที่ทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ จากการขัดเกลาของสังคม รวมทั้งการสะสมความรู้ตลอดช่วงชีวิต ดังนั้นอายุจึงน่าจะมีผลต่อทัศนคติของบุคคลในเรื่องต่างๆ และอายุที่ต่างกันก็ย่อมจะมีทัศนคติที่แตกต่างกัน

อายุเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญ ที่กลุ่มตัวอย่างโสดใช้เป็นพื้นฐานในการประเมินโอกาสของการมีคู่ของตน ยิ่งบุคคลมีอายุมากเท่าใดก็ยิ่งประเมินว่าตนเองมีโอกาสในการมีคู่น้อยลงเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากคนโสดจะมองว่าเมื่อตนเองมีอายุมากขึ้น คนที่มีอายุใกล้เคียงกันที่สามารถจะมาเป็นคู่ได้ก็คงเหลือน้อย เพราะทยอยแต่งงานกันไปเกือบหมด ที่เหลือก็อาจเป็นพวกที่มีข้อบกพร่องหรือคุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เคยผ่านการแต่งงานมาแล้ว รวมทั้งคนโสดบางคนมองว่าเมื่ออายุมากขึ้นการที่ยังให้ความสนใจเรื่องการมีคู่ อาจจะไม่เหมาะสมในสายตาของคนอื่น (ณัฐจรี สุวรรณภักย์, 2549: 92) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่สังคมไทยเท่านั้น ในสังคมอินเดีย ทัศนคติของสตรีที่มีต่อการแต่งงานก็เปลี่ยนแปลงไป คือมีความเห็นว่าสตรีควรแต่งงานเมื่ออายุสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสังคมอินเดียก็มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นกันโดยช่วงเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมาสตรีสามารถออกทำงานนอกบ้านและหาเงินเลี้ยงตัวเองได้เพิ่มขึ้น (Promilla, 1970: 3)

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่าอายุน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติการอยู่เป็นโสด การศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามอายุ

1.4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

1.4.2.1 การศึกษา

การศึกษาเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น ทัศนคติและการแสดงออกของบุคคล กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงมักจะมองโลกในลักษณะที่กว้าง เพราะการได้รับข้อมูลหรือข่าวสารหลากหลาย ทำให้ผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมรู้จักใช้เหตุผลบางอย่างมาตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น การศึกษาช่วยให้สตรีสามารถมีชีวิตในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรี เสริมสร้างให้มีสายตาวางไกล สร้างโอกาสใหม่ๆ และที่สำคัญที่สุดคือ ช่วยให้สตรีมีอำนาจในการกำหนดทางเลือกของตน การศึกษาจึงเป็นอาวุธที่สำคัญที่สุดของสตรีในการต่อสู้กับทัศนคติด้านการกำหนดตัวแบบทางเพศและการเลือกปฏิบัติที่มีต่อสตรีอีกด้วย

(คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2536: 31) และพบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการเข้าสู่สถานภาพสมรสของสตรี กล่าวคือยิ่งสตรีมีการศึกษาสูงเท่าไร โอกาสในการเข้าสู่สถานภาพสมรสยิ่งช้าลงหรือน้อยลง โดยพบว่าสตรีที่จบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไปจะมีสัดส่วนคนโสดสูงที่สุด (ร้อยละ 51.5) เมื่อเปรียบเทียบกับสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ร้อยละ 6.3 และ 6.5) (อัญชลี วราภรณ์: 2540) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรุจี อรุณศิลป์ (2521) ที่ศึกษาเปรียบเทียบภาวะการสมรสและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะสมรสช้ากว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าซึ่งสตรีที่ได้ใช้เวลากับการศึกษามา 7 ปีหรือมากกว่า มีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้ากว่าอายุเฉลี่ย 4 ปี และมีบุตรน้อยกว่าสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษา 2.2 คน (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2536: 30)

ภัสสร ลิมานนท์ (2529) ศึกษาทัศนคติ และค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรสในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลทำให้ทัศนคติและค่านิยมที่มีต่อเรื่องต่างๆ แตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาน้อย (ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี) มีทัศนคติที่มักยึดเอาประเพณีนิยมเกี่ยวกับการสมรสและครอบครัวแบบเก่าค่อนข้างมาก ในขณะที่ผู้มีการศึกษาสูงกว่า (เช่น ปริญญาโท หรือปริญญาเอก) มีทัศนคติที่ค่อนข้างเปิดกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเพณีนิยมมากกว่า

การศึกษาที่สูงขึ้นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงอยู่เป็นโสดหรือแต่งงานช้า เนื่องจากสังคมไทยเปิดโอกาสทางการศึกษาทำให้ผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น และปัจจุบันมีการแข่งขันกันทางการศึกษา ยิ่งมีการศึกษาสูงมากก็จะใช้ระยะเวลาในการศึกษาค่อนข้างนาน ทำให้อายุเพิ่มมากขึ้น และสตรีที่มีการศึกษาสูงมักจะหาคู่ยาก เนื่องจากชายส่วนใหญ่จะไม่เลือกผู้หญิงที่มีการศึกษาสูงกว่าตน (กัญญารัตน์ สุดสะอาด: 2545)

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่าการศึกษาน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติการอยู่เป็นโสด การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการศึกษา

1.4.2.2 รายได้

รายได้เป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติ โดยที่บุคคลที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มักจะมีสถานะทางสังคมที่แตกต่างกันด้วย จึงน่าจะส่งผลให้มีทัศนคติที่แตกต่างกัน Havens: 1973 (cited in Bell, 1975: 162) ศึกษาพบว่า สตรีโสดที่มีความอิสระทางการเงินมากเท่าไร แนวโน้มที่จะทำให้เธออยู่เป็นโสดก็จะมีมากขึ้น และพบว่าสตรีที่ประสบความสำเร็จทางการเงินมากเท่าใด ความรู้สึกอับอายจากการยอมรับเอาค่านิยมของการมีชีวิตครอบครัว

ลดน้อยลงไป จริงๆ แล้วการที่สตรีสามารถหารายได้ให้กับตนเอง ส่งผลให้เกิดความเป็นอิสระและพึ่งตนเองได้ สตรีจึงคิดว่าชีวิตแต่งงานอาจไม่ใช่เรื่องสำคัญหรือเป็นเรื่องสุดยอดของสตรีเช่นที่เคยเป็นมาแต่ก่อน ผลก็คือ สตรีอาจจะประวิงการแต่งงานให้ล่าออกไป หรืออาจจะเลือกที่ไม่แต่งงานเลยก็เป็นได้ (สุธีรา ทอมสันและเมทินี พงษ์เวช, 2538: 43)

การที่สตรีโสดสามารถมีรายได้ในการเลี้ยงชีพตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับชีวิตโสด คือ นอกจากรายได้ที่ได้จากการมีงานทำนั้นจะทำให้สตรีโสดสามารถที่จะเลี้ยงชีพตนเองได้แล้ว รายได้ที่มียังจะเป็นตัวบ่งชี้ถึง การประสบความสำเร็จในการจัดแจงการดำเนินชีวิตโสดของตัวเธอเองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาพนักงานต้อนรับหญิงบนเครื่องบินที่พบว่าสามารถพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ คือ มีรายได้จากการทำงานค่อนข้างดี สามารถเลี้ยงตนเองได้โดยเฉพาะสามารถเลี้ยงดูครอบครัวเดิมได้เป็นอย่างดี จึงไม่รู้สึกว่าจะต้องพึ่งพาใคร ทำให้พนักงานต้อนรับหญิงบนเครื่องบินเลือกสถานะที่จะเป็นโสดโดยไม่ต้องคำนึงถึงปัจจัยเรื่องรายได้ (ไศรยา เตชะวัฒน์เศรษฐ์, 2544:109) และ Knox (1978: 92) ก็กล่าวว่า สตรีที่อยู่เป็นโสดจะต้องมีความสามารถในการหารายได้ของตนให้เพียงพอ และยังเสริมอีกว่าการมีอิสระในด้านการเงินนั้นนอกจากจะทำให้ไม่ต้องถูกควบคุมจากบิดามารดาของสาวโสดแล้ว ยังเป็นเหตุผลที่ทำให้สาวโสดตัดสินใจที่จะดำรงชีวิตโสดต่อไป

ผลการศึกษาข้างต้น พบว่ารายได้ที่น่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติการอยู่เป็นโสด การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามรายได้

1.4.2.3 อาชีพ

การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันอาจทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ ความรู้ การสื่อสารที่แตกต่างกัน โดยบุคคลที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ย่อมมีการปฏิสังสรรค์กันภายในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน ซึ่งมักจะมีค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็นที่เป็นของกลุ่ม โดยอาชีพที่แตกต่างกันน่าจะมีผลทำให้มีทัศนคติที่แตกต่างกัน

การปฏิรูปการศึกษาที่เปิดโอกาสให้สตรีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูง นำไปสู่การเลือกประกอบอาชีพที่มีรายได้ นอกจากนี้สังคมยังเปิดโอกาสให้สตรีมีงานทำทัดเทียมกับบุรุษมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะของตนเอง ทำให้ผู้หญิงโสดตระหนักว่าการเป็นคนโสดจะทำให้สามารถทุ่มเทให้กับการทำงานได้เต็มที่ ดังนั้นผู้หญิงโสดจึงเลือกที่จะอยู่เป็นโสดเพราะต้องการประสบความสำเร็จจากการทำงาน (ระวีวรรณ ธรณี: 2549)

Guest และ Tan (1994) พบว่าสตรีในวัย 30-44 ปี มีแนวโน้มอยู่เป็นโสดเพิ่มมากขึ้น โดยสตรีที่ทำงานบริษัทเอกชนและข้าราชการจะเป็นโสดมากในช่วงอายุต้นๆ สามสิบ และสตรีที่ทำงานเกี่ยวกับการบริหารมีแนวโน้มของการอยู่เป็นโสดถาวรสูงสุด ซึ่งอาจเนื่องมาจากสตรีได้รับการศึกษาสูง ก็มีโอกาsk้าวหน้าในการทำงานมากขึ้น ทำให้หาเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง จึงมีความมั่นใจสูงและสามารถก้าวไปสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยสถานภาพของสามี (กัญญารัตน์ สุดสอาด, 2545: 4) สตรีเหล่านี้จึงมีความคิดว่าถ้าแต่งงานอาจจะทำให้ไม่มีเวลาในการทุ่มเทการทำงานในอาชีพของตน ทำให้ไม่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมรัก ทองสุวิมล (2539) พบว่าข้าราชการสตรีโสดสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีความพึงพอใจในชีวิตโสดของตนเองในระดับสูง อาจเนื่องมาจากการยอมรับของข้าราชการชายที่ไม่กีดกันในเรื่องเพศ ได้รับโอกาสพิจารณาให้มีตำแหน่งในระดับสูงมากขึ้น ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้สตรีเหล่านี้ทุ่มเทในการทำงานเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพอันส่งผลถึงรายได้ เกียรติยศชื่อเสียง และความมั่นคงในชีวิต ทำให้ข้าราชการสตรีเหล่านี้แต่งงานช้า และมีแนวโน้มที่จะครองตนเป็นโสดมากขึ้น โดยสตรีที่มีอาชีพที่แตกต่างกันทำให้อายุแรกสมรสของสตรีแตกต่างกันไปคือ อาชีพระดับการบริหารรวมทั้งข้าราชการในระดับบริหารอายุแรกสมรสของสตรีเท่ากับ 26.4 ปี อาชีพการค้าเท่ากับ 23.6 ปี อาชีพกรรมกรเท่ากับ 21.5 ปี (Chamrathirong, 1979: 63)

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น อาชีพข้าราชการในปัจจุบันมีสตรีเข้าไปทำงานและมีบทบาทมากขึ้น และสตรีเหล่านี้ทุ่มเทเวลาในการทำงานเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง ซึ่งอาจมีความคิดว่าการแต่งงานมีครอบครัวจะเป็นการขัดขวางความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ประกอบกับสตรีที่ทำงานราชการจะมีบำเหน็จ-บำนาญให้หลังเกษียณ สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ จึงไม่เห็นความจำเป็นของการแต่งงาน ซึ่งน่าจะมีผลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด โดยผู้ที่ใช้วิชาชีพในการประกอบอาชีพคือ ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสดมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า สตรีที่ประกอบอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีทัศนคติเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่นๆ

1.4.2.4 ลักษณะการอยู่อาศัย

ลักษณะการอยู่อาศัยของแต่ละบุคคลน่าจะมีผลทำให้มีความแตกต่างกันในความคิด ซึ่งบุคคลที่อาศัยอยู่กับครอบครัวก็น่าจะมีทัศนคติในเรื่องต่างๆ แตกต่างจากบุคคลที่อาศัยอยู่เพียงคนเดียว โดยการอาศัยอยู่กับครอบครัวทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีปัญหา

สามารถจะปรึกษากันได้ ในขณะที่การอยู่ลำพังคนเดียวทำให้รู้สึกเหงา เมื่อมีปัญหาหรือความขัดข้องใจก็ไม่รู้หาทางระบายกับใครได้

การศึกษาของกัญญารัตน์ สุตสอาด (2545: 4) กล่าวว่า สตรีบางคนที่อยู่เป็นโสด เนื่องจากยังยึดติดอยู่กับครอบครัว คือครอบครัวมีความอบอุ่น มีความสุขสบาย จึงไม่จำเป็นที่จะต้องดิ้นรนแต่งงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐจรี สุวรรณภักฏ (2549) พบว่า สตรีโสดบางคนมีความสุขที่ได้อยู่กับครอบครัวที่มีทั้งบิดามารดา น้องสาวและหลานๆ ได้ดูแลบิดามารดาที่อายุมาก ช่วยเลี้ยงหลาน ทำให้เกิดความผูกพัน ใกล้ชิดรู้สึกว่าชีวิตนี้ไม่จำเป็นต้องแต่งงานก็ได้ จึงพอใจกับการอยู่เป็นโสดของตนเอง ซึ่งครอบครัวของสตรีโสดได้สร้างความมั่นคง ความปลอดภัย ทางร่างกายและทางจิตใจ โดยการสร้างให้ตระหนักว่าการอยู่เป็นโสดไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ยังอยู่ในครอบครัวตลอด ดังนั้นความมั่นคงที่ได้รับจึงนำไปสู่ความรู้สึกในแง่บวกของการอยู่เป็นโสด (ระวีวรรณ ธรณี: 2549) ซึ่งอาจแตกต่างกับการที่สตรีโสดบางคนที่อาศัยอยู่คนเดียวอาจจะรู้สึกอ้างว้าง โดดเดี่ยว ต้องการหาใครสักคนมาเพื่อพูดคุย ปรึกษาหารือ

ผลการศึกษาวิจัยข้างต้น การอยู่ร่วมกับครอบครัวของสตรีโสดจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น และหากตัดสินใจแต่งงานก็ไม่ได้ประกันว่าครอบครัวใหม่จะมีความสุขและความอบอุ่นเหมือนกับครอบครัวเดิมหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่สตรีโสดไม่ต้องการแต่งงาน การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า สตรีที่อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวน่าจะมีทัศนคติเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่คนเดียวและกับบุคคลอื่น

1.4.2.5 ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าตนเองต้องรับผิดชอบต่อบุคคลในครอบครัวรวมถึงรับผิดชอบต่อภาระงานบ้าน (อังคินันท์ อินทรกำแหงและคณะ, 2550: 60) ซึ่งมีผลทำให้ผู้ที่ต้องมีภาระในครอบครัวแตกต่างกัน มีทัศนคติที่แตกต่างกันด้วย

การศึกษาของไศรยา เตชะวัฒน์เศรษฐ์ (2544: 107) พบว่าพนักงานต้อนรับหญิงบนเครื่องบินบางคนยอมรับว่าภาระในการเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว เช่น บิดามารดาที่อายุมากมีผลต่อการอยู่เป็นโสดของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของระวีวรรณ ธรณี (2549: 113) พบว่า สตรีโสดส่วนใหญ่ที่พักอาศัยอยู่กับครอบครัวต้นกำเนิด และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวต้นกำเนิดจะเป็นผู้หารายได้หลัก ทั้งนี้เนื่องจากพี่น้องในครอบครัวต่างแต่งงานแยกครอบครัวกันไปแล้ว หน้าที่ความรับผิดชอบหลักจึงตกอยู่กับสตรีโสด ทำให้สตรีเหล่านั้นไม่คิดที่จะแต่งงาน เพราะจะทำให้มีภาระเพิ่มขึ้นอีก

ผลการศึกษาวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าการที่สตรีโสดมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยมีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดู หรือให้ช่วยเหลือด้านต่างๆ อาจทำให้สตรีเหล่านั้นเกิดความรู้สึกว่าเป็นที่ต้องการและเป็นที่พึ่งให้กับคนในครอบครัว สตรีเหล่านั้นจึงไม่ต้องการแต่งงาน และคิดว่าการอยู่เป็นโสดน่าจะดีกว่า ซึ่งการมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัวน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

1.4.3 ปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง

1.4.3.1 สัตว์ส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด

การเข้าร่วมอยู่ในกลุ่มที่มีลักษณะสถานภาพทางสังคมที่เหมือนกัน จะเป็นผลทำให้บุคคลนั้นไม่รู้สึกว่าตนเองนั้นแปลกกว่าหรือด้อยกว่าคนในกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมเดียวกัน จากการศึกษาของซัสซูนี ศุขฉนวน (2528: บทคัดย่อ) เรื่อง ความคิดเกี่ยวกับตนเองของสตรีโสด: ศึกษากรณีสตรีที่ไม่เคยแต่งงานและมีอายุ 30 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับเกียรติภูมิแห่งตนมากที่สุดคือ การยอมรับจากเพื่อนฝูง ซึ่งการที่สตรีโสดใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนสนิทที่เป็นสตรีโสดด้วยกัน ทำให้สตรีโสดมีความสุขในชีวิต การที่มีส่วนร่วมเหมือนกัน จะไม่ทำให้อำนาจให้เกิดข้อเสียเปรียบแต่อย่างใด การคบเพื่อนสนิทที่เป็นสตรีโสดด้วยกันจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้สตรีโสดรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าเช่นเดียวกับคนอื่น (ซัสซูนี ศุขฉนวน, 2528: 47) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไครยา เตชะวัฒน์เศรษฐ์ (2544: 101) พบว่า กลุ่มเพื่อนของพนักงานต้อนรับหญิงบนเครื่องบินไม่มีใครตอกย้ำสภาพความเป็นโสด อีกทั้งเพื่อนอีกหลายคนก็มีสภาพความเป็นโสดเช่นเดียวกัน ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกผิดแปลกอะไรที่จะคงสภาพความเป็นโสดต่อไป

การศึกษาของระวีวรรณ ธรณี (2549) พบว่า กลุ่มเพื่อนของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ กลุ่มแรกเป็นบุคคลที่มีเพื่อนเป็นโสดน้อยซึ่งเหลือตนเองเพียงคนเดียวในกลุ่มเพื่อนที่ยังคงเป็นโสด จึงทำให้รู้สึกไม่ดี และรู้สึกว่าตนเองแปลกแยกกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นการตอกย้ำความคิดเกี่ยวกับการเป็นโสดทำให้เกิดความรู้สึกในแง่ลบ กลุ่มที่สองเป็นบุคคลที่มีเพื่อนเป็นโสดมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่กลุ่มเพื่อนมีแต่คนโสด ส่วนหนึ่งนำไปสู่ความคิดเกี่ยวกับตนเองคือ การมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์เดียวกัน ดังนั้นเวลานัดพบกันในกลุ่มเพื่อนจะพบว่าบางครั้งประเด็นในการพูดคุยก็จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีครอบครัว ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นที่พูดคุยนั้นส่วนหนึ่งคือการสร้างและการอธิบายถึงความชอบธรรมของการมีสถานภาพโสดของตนเอง ซึ่งจะทำให้สตรีโสดตระหนักและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอยู่เป็นโสด

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่าจำนวนของเพื่อนสนิทที่ยังคงอยู่เป็นโสดเป็น ปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยจึง ตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามสัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด

1.4.3.2 ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี

สถานภาพและบทบาทของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงทัศนคติและพฤติกรรม ขั้นต่ำสุดของบุคคลซึ่งจะต้องเข้ามาถือปฏิบัติ (สนิท สมัครการ, 2510: 194) ซึ่งบทบาทและ สถานภาพของสตรีที่แตกต่างกันก็น่าจะทำให้มีทัศนคติในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน

การที่สตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นหรือมีวิชาชีพประกอบหลังจากจบการศึกษา มีโอกาสเข้าร่วมในตลาดแรงงาน ออกทำงานนอกบ้าน เป็นวิถีทางที่ช่วยให้สถานภาพในสังคมของ สตรีสูงขึ้น โดยสตรีที่มีงานทำและเป็นหลักให้แก่ตนเองในทางเศรษฐกิจ จะไม่รู้สึกว่ามีความ จำเป็นที่จะต้องทำการสมรสให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ และถือว่าเสถียรภาพทั้งทางสังคมและ เศรษฐกิจของตนนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องได้มาด้วยการสมรส (ภัสสร ลิมานนท์, 2522: 34)

การพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ผ่านมาได้ทำให้สถานภาพสตรีไทยเพิ่มสูงขึ้น เมื่อสตรีไทยมีการศึกษามากขึ้น บทบาทสตรีที่เคยเป็นเพียงแม่บ้าน “อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน” ได้กลายเป็นบทบาทของสตรีที่มีความเป็นอิสระ ทำงานนอกบ้านและมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ไม่ ต่ำกว่าบุรุษอีกต่อไป (ปราโมทย์ ประสาทกุลและปัทมา ว่าพัฒนางศ์, 2551: 13) ปัจจุบันสตรีไทยมี บทบาทในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ประกอบกับรูปแบบ ของวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ตลอดจนการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชาติ ตะวันตก จึงทำให้บทบาทสตรีไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านความคิด การตัดสินใจ และการแสดงออกมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ: 2548)

ปัจจุบันสตรีเริ่มมีบทบาทและสถานภาพใกล้เคียงกับบุรุษ และสังคมให้การ ยอมรับสตรีมากขึ้น โดยที่ในสมัยก่อนสตรีโสดมักจะถูกเพ่งเล็งและถูกตำหนิแต่เพียงฝ่ายเดียว ในขณะที่บุรุษโสดถูกมองว่าเป็นหนุ่มเนื้อหอมไม่ทราบจะเลือกใครเป็นภรรยา แต่ปัจจุบันทั้งบุรุษ และสตรีมักจะถูกตำหนิเท่าๆ กัน โดยบุรุษโสดจะถูกมองว่ามีความผิดปกติหรือมีอะไรบกพร่อง ดังนั้นสตรีโสดในสังคมไทยปัจจุบันจึงคิดว่าไม่ใช่เรื่องแปลกสำหรับสังคมสมัยนี้ที่จะอยู่เป็นโสด และสตรีก็มีความมั่นใจในการอยู่เป็นโสดเพิ่มมากขึ้น (กัญญารัตน์ สุดสะอาด: 2545)

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของ สตรีน่าจะจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามทัศนคติเกี่ยวกับ บทบาทและสถานภาพของสตรี

1.4.3.3 ทักษะที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

การแต่งงานและการสร้างครอบครัวเป็นสิ่งที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะต้องคิดร่วมกันว่ามีความพร้อมที่จะสร้างครอบครัวของตนเองหรือไม่ หากยังไม่มีความพร้อมทั้งสองฝ่ายก็น่าจะยังไม่แต่งงาน จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดมีทัศนคติที่แตกต่างกันในเรื่องของการแต่งงาน โดยการศึกษาเชิงสำรวจของ Yankelovich (1974) ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาในปีค.ศ.1969 พบว่า นักศึกษาที่มีความเห็นว่าการแต่งงานนั้นเป็นเรื่องที่ล้ำสมัยมีร้อยละ 24 การศึกษาในปีค.ศ.1970 พบว่า สัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28 และในปีค.ศ.1971 พบว่าสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแต่งงานมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง จากข้อมูลของสำนักงานสถิติกรุงปักกิ่งรายงานว่า ค่าจ้างงานแต่งงานในกรุงปักกิ่งเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ค่าจ้างงานแต่งงานโดยเฉลี่ยเมื่อปี 2550 อยู่ที่ 53,645 หยวน (270,000 บาท) เพิ่มขึ้นร้อยละ 95 จากปี 2546 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรในกรุงปักกิ่งโดยเฉลี่ยไม่ถึง 22,000 หยวนต่อปี (110,000 บาท) ทำให้ชาวกรุงปักกิ่งจะต้องทำงานเก็บเงินกว่า 2 ปี โดยไม่ต้องใช้จึงจะมีเงินพอที่จะใช้จัดงานแต่งงานได้ รายงานระบุว่า การแต่งงานกลายเป็นภาระใหม่ของคนในสังคมที่แข่งขันกันใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย และเชื่อว่าค่าใช้จ่ายในการแต่งงานจะสูงกว่านี้ถ้าบวกราคาบ้านใหม่ (ยอดชาวเงินหยักร้างฟุ้ง แถมค่าจัดแต่งงานแพง, แนวหน้า (26 มกราคม 2551) อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยาลัยประชากรศาสตร์: 2551)

การศึกษาของกัญญารัตน์ สุดสะอาด (2545) พบว่าสตรีบางคนไม่มั่นใจในชีวิตสมรส เนื่องจากกลัวว่าการแต่งงานจะล้มเหลว และสตรีบางคนก็มีทัศนคติว่าการแต่งงานเป็นการสร้างภาระ เพราะสตรีนอกจากจะต้องทำงานนอกบ้านแล้ว ยังจะต้องรับภาระในการทำงานบ้านและเลี้ยงลูก ทัศนคติอีกประการหนึ่งที่ทำให้สตรีไม่ยอมแต่งงานเนื่องจากพิธีการแต่งงานและสินสอดทองหมั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากพอสมควร คือ ฝ่ายชายอาจไม่สามารถหาสินสอดได้ตามที่ฝ่ายหญิงต้องการ ทั้งนี้เพราะในสังคมไทยสินสอดทองหมั้นเป็นการให้คุณค่าและเป็นหน้าเป็นตาสำหรับฝ่ายหญิง และพิธีการแต่งงานก็เป็นเรื่องที่ยุ่งยากหลายขั้นตอน ทำให้เกิดความไม่สะดวกและเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ประวิงการแต่งงานและอยู่เป็นโสดต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยข้างต้น อาจสรุปได้ว่าเงื่อนไขและข้อจำกัดหลายประการที่มีอยู่ ทำให้คนหนุ่มสาวสมัยใหม่อาจจะมีทัศนคติที่เห็นว่าการแต่งงานและการสร้างครอบครัวเป็นภาระ เช่น ฝ่ายชายต้องมีเงินมากพอที่จะใช้จัดงาน และค่าสินสอดทองหมั้น ส่วนฝ่ายหญิงก็คิดว่าเมื่อแต่งงานไปแล้วต้องมีภาระรับผิดชอบมากขึ้น ไม่มีอิสระเหมือนเคย ซึ่งบุคคลที่มีทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัว ก็น่าจะส่งผลทำให้มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด

ซึ่งทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงานน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

1.4.3.4 ทัศนคติต่อการมีบุตร

คุณค่าของบุตรในอดีตจะมีมาก เนื่องจากจำนวนบุตรที่มากจะช่วยกันทำไร้ทำสวน เพื่อเลี้ยงชีพของทุกคนในครอบครัว ซึ่งต่างกับปัจจุบันที่คุณค่าของบุตรเริ่มลดน้อยลง คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่เห็นว่ามีการะจากการทำงานมากอยู่แล้ว การมีบุตรเป็นภาระที่จะต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดในญี่ปุ่นซึ่งมีจำนวนการเพิ่มประชากรอยู่ในอัตราต่ำพอกๆ กับสวีเดน และสหรัฐอเมริกา จนภาครัฐต้องรณรงค์ให้พ่อแม่รักษาความสมดุลระหว่างการทำงานและครอบครัว เพราะชั่วโมงการทำงานที่นานเกินไปบวกกับค่าจ้างในการเลี้ยงเด็กที่สูงส่งผลให้คู่สมรสส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีบุตร (อัตราการเกิดของประชากรญี่ปุ่นปี 50 ลดฮวบ, ผู้จัดการออนไลน์ (1 มกราคม 2551) อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยาลัยประชากรศาสตร์: 2551)

สำหรับในประเทศไทยผู้เชี่ยวชาญด้านประชากรศาสตร์วิเคราะห์ว่า ในอนาคตตัวเลขของผู้หญิงที่โสดและแต่งงานซ้ำมีแนวโน้มสูงมากขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้ส่งผลโดยตรงต่อจำนวนประชากรของประเทศค่อนข้างมาก เพราะเมื่อผู้หญิงโสดมากขึ้น ขณะเดียวกันก็แต่งงานซ้ำลงทำให้มีลูกซ้ำ และประกอบกับค่านิยมปัจจุบันที่มีลูกน้อย เพราะการเลี้ยงลูกในปัจจุบัน คู่สามีภรรยาจะมองว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ แล้วก็การเลี้ยงดูเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ (อารีย์ จำปากลาย, 2551: 25) นอกจากนี้การที่ผู้หญิงตัดสินใจมีบุตร เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงาน เนื่องจากมีแนวความคิดในด้านการบริหารดั้งเดิมว่าเมื่อผู้หญิงกลับมาจากการทำงานคลอด จะไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดีเท่าเดิม และการลาคลอดถูกมองว่าผู้หญิงได้ถูก ตัดขาดไปจากองค์กรที่ตนทำงานอยู่ และเมื่อกลับเข้ามาทำงานเช่นเดิมผู้หญิงจะต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อลบล้างทัศนคติแบบเดิมให้ได้ (Stoner & Hartman, 1990: 7-14) การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมหลายๆ ด้าน ต้องชะงักไปเพราะภารกิจการเลี้ยงดูและอบรมบุตร ดังจะเห็นได้ว่าสตรีในวัยเจริญพันธุ์หลังสมรสและมีบุตรแล้วเป็นกลุ่มที่จะลดบทบาทในหน้าที่การงานนอกบ้าน (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537: 7-8)

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น ทำให้เห็นว่าสตรีจำนวนไม่น้อยที่คิดว่าการมีบุตรทำให้มีภาระที่จะต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ทำงานได้ไม่เต็มที่หรือบางคนอาจจะต้องออกจากงานมาเลี้ยงดูบุตร ซึ่งอาจทำให้สตรีในปัจจุบันมีทัศนคติที่ไม่ได้ให้คุณค่ากับการมีบุตรมากนัก ซึ่งส่งผลให้เกิดมีทัศนคติที่ไม่ต้องการมีครอบครัวหรือการอยู่เป็นโสด ซึ่งทัศนคติต่อการมีบุตรน่าจะ

เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทัศนคติต่อการมีบุตร

1.4.3.5 ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว

หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวมีความสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์เรา (ปาริชาติต์ ครองจันทร์, 2539) ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัวเป็นรากฐานของความสุขแห่งชีวิต ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีทัศนคติ ความคิดเห็นในทางบวกกับทุกๆ เรื่อง

Stinnett (1983) กล่าวว่า การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของครอบครัวที่มีคุณภาพ เมื่อคนในครอบครัวรู้สึกพึงพอใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกัน โดยแสดงความรู้สึก การกระทำว่ามีความพึงพอใจในคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมครอบครัว ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกัน คุณสมบัตินี้เปรียบเสมือนพื้นฐานของความอบอุ่นและความมั่นคงในครอบครัว และยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติมองสังคมในแง่ดีด้วย และการศึกษาของโสภา ขิปลมันน์และคณะ (2534: 24-27) ศึกษาว่าผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงจะรู้สึกว่าคุณค่า ได้รับการยกย่องชื่นชมจากสมาชิกในครอบครัว ได้รับความเห็นอกเห็นใจ และมีกำลังใจ ทำให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้

การศึกษาของ ณัฐจรี สุวรรณภักดิ์ (2549) พบว่า กลุ่มตัวอย่างบางคนกล่าวว่าชอบชีวิตโสด เพราะทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัว พ่อแม่พี่น้อง ซึ่งมีความสุขถึงแม้จะไม่ได้แต่งงานมีครอบครัวเป็นของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของไศรยา เตชะวัฒน์เศรษฐี (2544: 108) พบว่า พนักงานต้อนรับหญิงบนเครื่องบินบางคนมีความผูกพันกับครอบครัวเดิม โดยมีความผูกพันกับมารดามาก คิดว่ามีตนเพียงคนเดียวที่เป็นที่พึ่งของมารดาที่ซื่อซื่อ ต้องการให้มารดามีความสุขที่สุด และไม่แน่ใจว่าการมีครอบครัวใหม่จะทำให้ตนเองมีความสุขเหมือนหรือดีกว่าครอบครัวเดิมหรือไม่

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่าความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามระดับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว

1.4.3.6 การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

การยอมรับหรือการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นการสื่อสารที่ทำให้สมาชิกครอบครัวเชื่อว่าตนได้รับการดูแลเอาใจใส่ ความรักและการให้ (อังคินันท์ อินทรกำแหงและคณะ, 2550: 57) การศึกษาของวาทีณี ผ่องอำไพ (2546: 60-62) ได้ศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ศศิมา กุสุมา ณ อยุธาและอรทัย โสมนรินทร์ (2540: 22) ศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเผชิญความเครียดด้านแก้ไขความรู้สึกที่เป็นทุกข์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

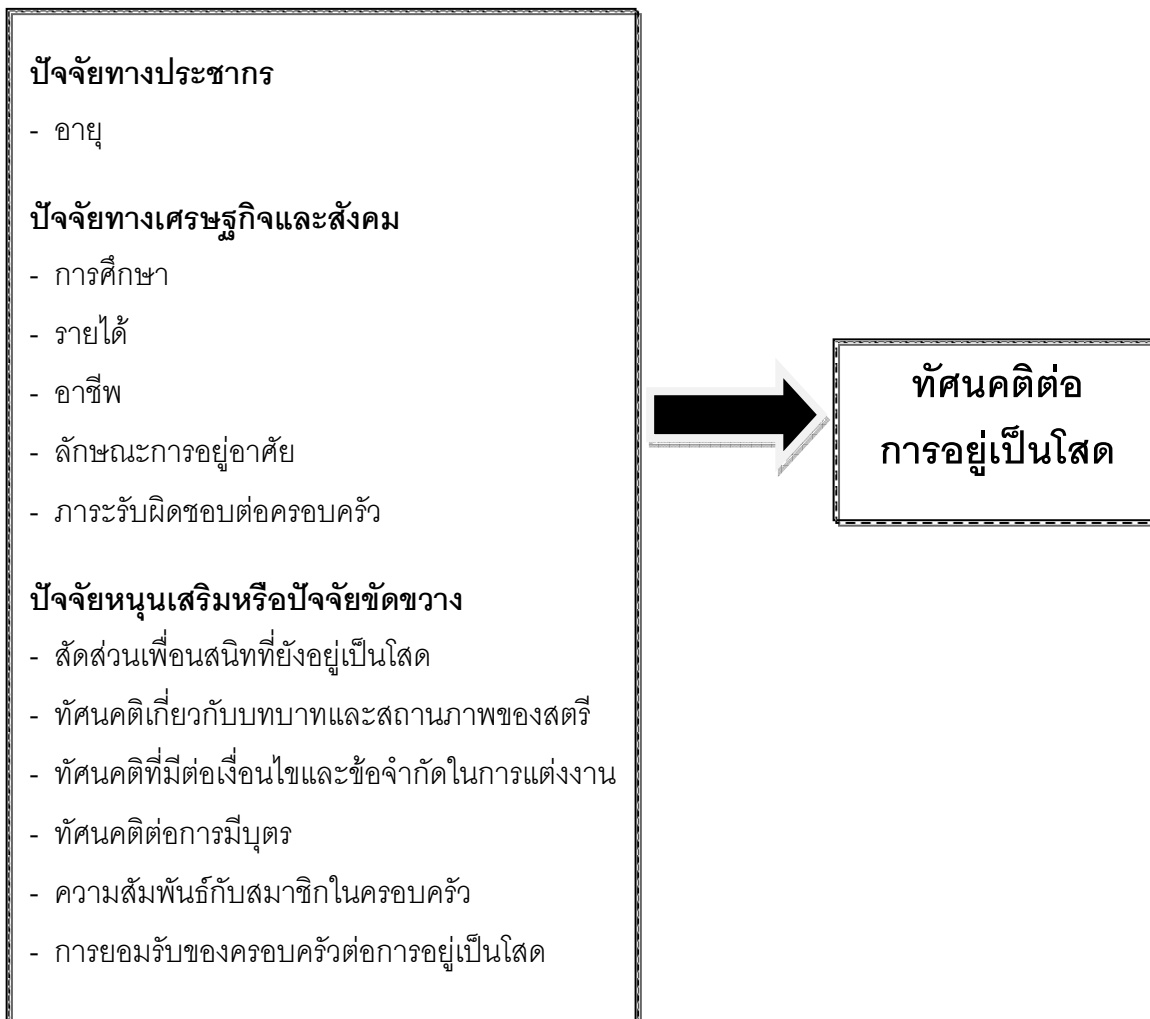
การศึกษาของระวีวรรณ ธรณี (2549: 84) พบว่าสตรีโสดบางคนอยู่ในครอบครัวที่เปิดโอกาสให้บุตรสาวเลือกทางเดินชีวิตเอง และไม่คาดหวังเรื่องการมีครอบครัวของบุตรสาว ครอบครัวได้สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจให้กับสตรีโสด โดยการสร้างความรู้สึกให้สตรีโสดตระหนักว่าการอยู่เป็นโสดไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว สตรีโสดยังอยู่ในครอบครัว ดังนั้นความมั่นคงที่สตรีโสดได้รับจึงนำไปสู่ความรู้สึกในแง่บวกของการอยู่เป็นโสด สำหรับทัศนคติของพนักงานต้อนรับหญิงบนเครื่องบินก็มองว่าตนเองมีฐานะในสังคมเป็นสมาชิกปกติคนหนึ่ง ไม่ได้รู้สึกแปลกแยก หรือถูกกีดกันออกจากสังคมเพียงเพราะตนเองเป็นหญิงโสด โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวไม่ได้ต่อต้านหรือเร่งเร้าให้แต่งงานมีครอบครัวอย่างจริงจังเท่าใดนักทำให้รู้สึกเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่จะคงสถานะความเป็นโสดต่อไป (ไศรยา เตชะวัฒนเศรษฐ์, 2544: 101)

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่าการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสดน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด การศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การทบทวนแนวคิดเชิงทฤษฎี ตลอดจนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้สรุปไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสตรีโสดที่มีลักษณะทางประชากร ทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวางที่แตกต่างกันน่าจะมีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดแตกต่างกันด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้นำลักษณะที่แตกต่างกันนั้นมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการศึกษา ดังนี้

แผนภาพ 1-2 กรอบแนวคิดในการศึกษา
ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

1.6 สมมติฐานการศึกษา

การศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร มีสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานหลัก

ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวางของสตรีน่าจะส่งผลให้ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดมีความแตกต่างกัน

สมมติฐานรอง

1. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามอายุ
2. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการศึกษา
3. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามรายได้
4. สตรีที่ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีทัศนคติเห็นดีกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่นๆ
5. สตรีที่อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวน่าจะมีทัศนคติเห็นดีกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่คนเดียวและกับบุคคลอื่น
6. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว
7. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามสัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด
8. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี
9. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทัศนคติที่มีต่อเงินไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน
10. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทัศนคติต่อการมีบุตร
11. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามระดับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว
12. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบทัศนคติของสตรีในเขตกรุงเทพมหานครต่อการอยู่เป็นโสด
2. ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ต่อไป

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร มีระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาค้างนี้คือ สตรีโสดในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 คือกลุ่มสตรีโสดที่เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มสตรีโสดที่อาศัยอยู่ในชุมชนในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร การเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษาค้างนี้ได้ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive) เพื่อให้ได้กลุ่มประชากรที่คาดว่าจะมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันที่สามารถนำมาศึกษาเปรียบเทียบ

2.1.1 ขนาดตัวอย่าง

เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาที่แน่นอน แต่จากสำมะโนประชากรและเคหะ ปีพ.ศ.2543 สตรีโสดในกรุงเทพมหานครอายุ 25-39 ปี มีจำนวน 394,533 ราย ผู้วิจัยจึงใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร แต่ทั้งนี้ประชากรในการศึกษาจะต้องมากกว่า 10,000 คน (Fisher, Laing and Stoeckel, 1983 อ้างถึงในเพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ และคนอื่นๆ, 2536: 56)

$$n = Z^2(pq)/d^2$$

n	=	ขนาดของตัวอย่างที่ต้องการ (เมื่อประชากรมากกว่า 10,000 คน)
Z	=	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานปกติกำหนดที่ระดับ 1.96 ซึ่งเท่ากับระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 แต่ในที่นี้ปรับเศษเป็น 2
p	=	สัดส่วนของประชากรเป้าหมายที่ประมาณว่าจะมีลักษณะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ถ้าหากไม่อาจประมาณได้อย่างสมเหตุสมผลให้ใช้ร้อยละ 50
q	=	1-p
d	=	ระดับความแม่นยำที่ต้องการ กำหนดที่ระดับ 0.05

แทนค่าในสูตรได้

$$\begin{aligned} n &= (2^2)(0.5)(0.5)/0.05^2 \\ &= 400 \text{ ราย} \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ 400 ราย แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ให้เป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (self administered questionnaire) และผู้วิจัยจะนัดขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังนั้น มีอัตราการตอบกลับแบบสอบถามประมาณไม่เกินร้อยละ 50 (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2545: 602) ซึ่งได้ไม่ครบตามจำนวนตัวอย่าง ดังนั้นเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลและผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 600 ราย โดยกำหนดโควตาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ 1 และ 2 ร้อยละ 50 : 50 ดังนั้นประชากรกลุ่มที่หนึ่งและสองจึงมีขนาดตัวอย่างเท่ากันคือ กลุ่มละ 300 ราย

วิธีการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้ามาในกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามแรกที่คัดกรองกลุ่มตัวอย่างคือ “ท่านอายุเท่าไร” และคำถามถัดมา คือ “ปัจจุบันนี้ท่านเป็นโสดอยู่ใช่หรือไม่” เพื่อเป็นการคัดกรองผู้ตอบตามสถานภาพสมรส คือ “โสด” โดยที่ผู้วิจัยได้ยอมรับเอาคำตอบที่ผู้ตอบให้ในการแจ้งสถานภาพสมรสของตนเอง และมีได้ซักถามลึกลงไปกว่าที่ได้รับรายงาน แม้จะตระหนักถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์การใช้ชีวิตคู่ของคนหนุ่มสาวปัจจุบันว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาแต่ยังไม่ได้ทำการสมรส (co-habitation) ซึ่งในอนาคตอาจจะเกิดการสมรสหรือแยกจากกันก็เป็นไปได้

2.1.2 การเลือกตัวอย่าง

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสตรีโสดที่เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (quota sampling) โดยกำหนดกลุ่มละเท่ากันคือ 150 ราย มีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ข้าราชการ

ขั้นที่ 1 สุ่มชื่อกระทรวง 3 กระทรวงจาก 19 กระทรวง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

ขั้นที่ 2 สุ่มชื่อหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงที่สุ่มได้จากขั้นที่ 1 จำนวนกระทรวงละ 1 หน่วยงาน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

ขั้นที่ 3 สุ่มชื่อหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงที่สุ่มได้จากขั้นที่ 2 จำนวนหน่วยงานละ 2 หน่วยงาน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

ขั้นที่ 4 เลือกตัวอย่างอย่างง่าย โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามที่ต้องการและ
เต็มใจในการให้ข้อมูลทั้งหมด 150 ราย

เมื่อทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ ปรากฏว่าไม่ครบตามจำนวนที่
ต้องการ จึงทำการสุ่มหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเดิมเพิ่มเติม จนกระทั่งได้จำนวนตัวอย่างครบ
ตามที่ตั้งไว้ (ตาราง 2-1)

พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ขั้นที่ 1 จากรายชื่อรัฐวิสาหกิจ 60 แห่ง ผู้วิจัยได้สุ่มชื่อหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ด้วย
วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก จำนวน 3 หน่วยงาน

ขั้นที่ 2 สุ่มชื่อหน่วยงานภายใต้รัฐวิสาหกิจที่สุ่มได้จากขั้นที่ 1 จำนวนหน่วยงานละ
2 หน่วยงาน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

ขั้นที่ 3 เลือกตัวอย่างอย่างง่าย โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามที่ต้องการและ
เต็มใจในการให้ข้อมูลทั้งหมด 150 ราย

เมื่อทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ ปรากฏว่าไม่ครบตามจำนวนที่
ต้องการ จึงทำการสุ่มหน่วยงานภายใต้รัฐวิสาหกิจเดิมเพิ่มเติม จนกระทั่งได้จำนวนตัวอย่างครบ
ตามที่ตั้งไว้ (ตาราง 2-1)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสตรีโสดที่อาศัยอยู่ในชุมชนของกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเลือก
ตัวอย่างดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานครตามที่ดำเนินการโดยกองควบคุม
และจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ออกเป็น 3 กลุ่มตามที่ตั้งของพื้นที่คือ
เขตชั้นนอก เขตชั้นกลาง และเขตชั้นใน¹ และสุ่มชื่อเขตที่อยู่ภายใต้เขตทั้งสามกลุ่มมาอย่างละ 1
เขต ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

¹ การแบ่งเขตพื้นที่เป็นเขตชั้นนอก เขตชั้นกลาง และเขตชั้นใน ดำเนินการโดยกองควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนัก
ปลัดกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

เขตชั้นนอก ประกอบด้วย 11 เขตปกครอง คือ มีนบุรี ดอนเมือง หนองจอก ลาดกระบัง ตลิ่งชัน หนองแขม
บางขุนเทียน หลักสี่ คลองสามวา บางบอน ทวีวัฒนา

เขตชั้นกลาง ประกอบด้วย 18 เขตปกครอง คือ พระโขนง ประเวศ บางเขน บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกุ่ม บางพลัด
ภาษีเจริญ จอมทอง ราษฎร์บูรณะ สวนหลวง บางนา พุ่งคู้ บางแค วังทองหลาง คันนายาว สะพานสูง สายไหม

เขตชั้นใน ประกอบด้วย 21 เขตปกครอง คือ พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน บางรัก
ยานนาวา สาทร บางคอแหลม ดุสิต บางซื่อ พญาไท ราชเทวี ห้วยขวาง คลองเตย จตุจักร ธนบุรี คลองสาน บางกอกน้อย
บางกอกใหญ่ ดินแดง วัฒนา

ขั้นที่ 2 สุ่มชื่อชุมชนที่อยู่ในการปกครองของเขตที่สุ่มได้จากขั้นที่ 1 จำนวนเขตละ 2 ชุมชน ได้ชุมชนที่จะเก็บข้อมูลของตัวอย่าง 6 ชุมชน

ขั้นที่ 3 เลือกตัวอย่างแบบกำหนดโควตา โดยกำหนดตัวอย่างที่จะเก็บจากชุมชนที่สุ่มได้เท่ากันคือ ชุมชนละ 50 ราย

ขั้นที่ 4 เลือกตัวอย่างอย่างง่าย โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามที่ต้องการและเต็มใจในการให้ข้อมูลทั้งหมด 300 ราย ซึ่งไม่รวมสตรีโสดที่เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ตาราง 2-1)

ตาราง 2-1 รายชื่อหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และชุมชนในกรุงเทพมหานคร ที่ทำการเก็บตัวอย่างและจำนวนตัวอย่าง

หน่วยเก็บตัวอย่าง	ก่อนบรรณาธิการ	หลังบรรณาธิการ
	(ราย)	(ราย)
หน่วยงานราชการ	150	121
1. กรมบัญชีกลาง	50	40
1.1 สำนักงานการเงินการคลัง	4	3
1.2 กองพัฒนาทรัพยากรบุคคล	9	9
1.3 สำนักมาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ	5	5
1.4 สำนักกำกับและพัฒนาระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์	5	2
1.5 สำนักบริหารการรับ-จ่ายเงินภาครัฐ	10	10
1.6 สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	10	6
1.7 กลุ่มนโยบายการจัดซื้อโดยรัฐระหว่างประเทศ	7	5
2. กรมสุขภาพจิต	50	42
2.1 สำนักสุขภาพจิตสังคม	10	10
2.2 กองคลัง	9	6
2.3 กองแผนงาน	5	5
2.4 สำนักพัฒนาสุขภาพจิต	4	4
2.5 สำนักงานโครงการ TO BE NUMBER ONE	12	9
2.6 สำนักงานเลขานุการกรม	5	5
2.7 ศูนย์สุขภาพจิตที่ 2	5	3

(มีต่อ)

ตาราง 2-1 (ต่อ)

หน่วยเก็บตัวอย่าง	ก่อนบรรณาธิกร	หลังบรรณาธิกร
	(ราย)	(ราย)
3. กรมการค้าภายใน	50	39
3.1 สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า	9	9
3.2 สำนักงานสารสนเทศการค้าในประเทศ	10	7
3.3 สำนักจัดระบบราคาและปริมาณสินค้า	10	8
3.4 สำนักอธิบดี	7	5
3.5 กองนิติการ	5	3
3.6 สำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร	5	3
3.7 สำนักงานเลขานุการกรม	4	4
หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	150	106
1. องค์การเภสัชกรรม	50	34
1.1 สถาบันวิจัยและพัฒนา	12	7
1.2 ฝ่ายการตลาดและการขาย	8	6
1.3 ฝ่ายเภสัชเคมีภัณฑ์	6	6
1.4 สำนักผู้อำนวยการ	10	7
1.5 ฝ่ายบัญชีและการเงิน	14	8
2. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	50	38
2.1 ฝ่ายการเงิน	11	11
2.2 ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ	7	4
2.3 ฝ่ายบริการ	6	3
2.4 ฝ่ายกำกับและวิเคราะห์บัญชีและการเงิน	8	8
2.5 ฝ่ายทรัพยากรบุคคล	6	4
2.6 ฝ่ายพัฒนาบุคลากร	5	3
2.7 ฝ่ายประชาสัมพันธ์	7	5
3. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	50	34
3.1 สำนักผู้อำนวยการ	15	11
3.2 สำนักบริหารงานบุคคล	5	5
3.3 ฝ่ายบริการ	10	7
3.4 ฝ่ายการเงินและบัญชี	20	11

(มีต่อ)

ตาราง 2-1 (ต่อ)

หน่วยเก็บตัวอย่าง	ก่อนบรรณาธิกร	หลังบรรณาธิกร
	(ราย)	(ราย)
ชุมชนในกรุงเทพมหานคร	300	300
1. เขตชั้นใน (เขตบางคอแหลม)	100	100
1.1 ชุมชนวัดพระยาไกรระยะ 3	50	50
1.2 ชุมชนวัดไผ่เงิน	50	50
2. เขตชั้นกลาง (เขตบางพลัด)	100	100
2.1 ชุมชนสวนปรก	50	50
2.2 ชุมชนหลังสำนักงานเขตบางพลัด	50	50
3. เขตชั้นนอก (เขตตลิ่งชัน)	100	100
3.1 ชุมชนริมคลองชักพระ	50	50
3.2 ชุมชนวัดอินทราวาส	50	50
รวม	600	527
	(100.00)	87.83

เมื่อบรรณาธิกรแบบสอบถาม พบว่าแบบสอบถามที่มีคำตอบครบถ้วนสมบูรณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้มีจำนวนทั้งสิ้น 527 ชุด ทำให้ขนาดตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เท่ากับ 527 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 87.83 ของประชากรเป้าหมาย (600 ราย)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาคั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับข้าราชการและประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงให้เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการสำรวจจริง โดยนำข้อมูลในส่วนของทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด และทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด มาคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก และสรุปได้คั้งนี้

ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้

ความเชื่อถือได้ของการวัด หมายถึง ความสามารถของการวัดที่จะทำให้เกิดผลของการวัดเหมือนหรือสอดคล้องกัน ทั้งนี้หากค่าอัลฟาอยู่ระหว่าง 0.50–0.65 กล่าวได้ว่าเชื่อถือได้ปานกลาง หากมีค่า 0.70 ขึ้นไปกล่าวได้ว่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง แต่ถ้าต่ำกว่าระดับ 0.50 ถือว่าเชื่อถือได้น้อย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550: 284) โดยผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของคำถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลดังนี้

1) ทักษะคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี มีข้อคำถามจำนวน 13 ข้อ เมื่อทดสอบค่าความเชื่อถือได้ พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้รวมเท่ากับ 0.60 และเพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามที่ 5 และ 13 ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.73

2) ทักษะคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน มีข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ เมื่อทดสอบค่าความเชื่อถือได้ พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้รวมเท่ากับ 0.35 และเพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามที่ 1, 6, 8 และ 9 ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.53

3) ทักษะคติต่อการมีบุตร มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ เมื่อทดสอบค่าความเชื่อถือได้ พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้รวมเท่ากับ 0.70 และเพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามที่ 5 และ 10 ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.73

4) การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ เมื่อทดสอบค่าความเชื่อถือได้ พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้รวมเท่ากับ 0.48 และเพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามที่ 5 ออก ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.50

5) ทักษะคติต่อการอยู่เป็นโสด มีข้อคำถามจำนวน 17 ข้อ เมื่อทดสอบค่าความเชื่อถือได้ พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้รวมเท่ากับ 0.44 และเพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดข้อคำถามที่ 1, 2, 3, 8, 9, 11 และ 12 ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.63

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมี 4 ส่วน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำ และแบบตรวจรายการ ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

ส่วนที่ 4 แบ่งเป็น 5 ตอน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะคือ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้อ่านแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว โดยการเก็บข้อมูลคั้งนี้มีการแจ้งข้อมูลสิทธิเกี่ยวกับการวิจัยให้ผู้มีส่วนร่วมทราบอย่างละเอียด (Patient/Participant Information Sheet) และมีการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล เมื่อการวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้วผู้วิจัยจะทำลายแบบสอบถามทั้งหมด

2.4 ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลในการศึกษาได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพียงอย่างเดียว ดังนั้นผู้วิจัยถือว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยไม่ได้ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตการณ์ ประกอบกับผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง โดยศึกษาเฉพาะสตรีโสดอายุ 25-35 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มของสตรีที่เป็นผู้ทำงานในหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ และสตรีที่เป็นผู้ที่อาศัยในชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งข้อสรุปหรือข้อค้นพบที่ได้จึงเป็นทัศนคติของสตรีในกลุ่มดังกล่าว จึงอาจมีลักษณะแตกต่างจากสตรีในพื้นที่อื่นๆ ดังนั้นการนำงานวิจัยในคั้งนี้ไปประกอบการศึกษาหรืออ้างอิงควรทำด้วยความระมัดระวัง

2.5 นิยามศัพท์

การศึกษาทัศนคติของสตรีโสดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการอยู่เป็นโสด มีนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องคั้งนี้

การอยู่เป็นโสด หมายถึง ผู้ที่ไม่เคยสมรสมาก่อนหรือไม่เคยอยู่กินฉันท์สามีภรรยามาก่อน

สตรีโสด หมายถึง สตรีอายุ 25-35 ปี ที่ยังไม่แต่งงานหรือไม่ได้อยู่กินฉันท์สามีภรรยาขณะที่ทำการเก็บข้อมูล

ทัศนคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลต่อการอยู่เป็นโสด ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกหรือเชิงลบ

2.6 นิยามตัวแปร

2.6.1 ตัวแปรตาม

ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีโสดผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งความคิดเห็นอาจเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกหรือเชิงลบ มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	3
ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	1

ดังนั้น เกณฑ์การวัดทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน

2.6.2 ตัวแปรอิสระ

อายุ หมายถึง อายุเต็มปีของผู้ตอบแบบสอบถาม นับถึงวันสัมภาษณ์ มีการวัดในระดับช่วง

การศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาสูงสุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับ ซึ่งมีการวัดในระดับช่วง

รายได้ หมายถึง รายรับต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการวัดในระดับช่วง

อาชีพ หมายถึง สถานภาพการทำงานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการวัดในระดับกลุ่ม แบ่งกลุ่มรายการเป็น 8 กลุ่ม คือ

- 1 รับราชการ
- 2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- 3 ลูกจ้างเอกชน (พนักงานบริษัท/ห้างร้าน/ร้านค้า)
- 4 ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- 5 รับจ้างทั่วไป (รายวัน/รายชิ้นงาน)

- 6 ช่วยธุรกิจครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง
- 7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- 8 อื่นๆ.....

ลักษณะการอยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะการพักอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการวัดในระดับกลุ่ม แบ่งกลุ่มรายการเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1 อยู่กับครอบครัว เช่น บิดามารดา พี่น้อง
- 2 อยู่ตัวคนเดียว
- 3 อยู่กับญาติ
- 4 อยู่กับเพื่อน

ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง ภาวะต่างๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้อง รับผิดชอบต่อครอบครัวที่รวมถึงภาวะทางกาย ทางจิตใจและทางอารมณ์ มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัด ตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ โดยมี เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ใช่	ให้	1 คะแนน
ไม่ใช่	ให้	0 คะแนน

ดังนั้น คะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับจะอยู่ระหว่าง 0-8 คะแนน โดย 0 คะแนน หมายถึง ผู้ที่ไม่มีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว และ 8 คะแนน หมายถึง ผู้ที่มีภาวะรับผิดชอบต่อ ครอบครัวมากที่สุด

สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนเพื่อน ผู้หญิงที่สนิทสนมที่สุดและยังอยู่เป็นโสดของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการวัดระดับช่วง

ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทและสถานภาพของสตรี ซึ่งความคิดเห็นอาจเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนที่ 4 บัณฑิตทาง จิตวิทยา (ตอนที่ 1) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	3
ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	1

ดังนั้น เกณฑ์การวัดทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 33 คะแนน

ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ซึ่งความคิดเห็นอาจเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของที่ 4 ปัจจัยหนุนเสริม/หรือปัจจัยขัดขวาง (ตอนที่ 2) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	3
ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	1

ดังนั้น เกณฑ์การวัดทัศนคติต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน

ทัศนคติต่อการมีบุตร หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อคุณค่าของการมีบุตร ซึ่งความคิดเห็นอาจเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของที่ 4 ปัจจัยทางจิตวิทยา (ตอนที่ 3) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	3
ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	1

ดังนั้น เกณฑ์การวัดทัศนคติต่อการมีบุตร จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน

ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว หมายถึง ระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของที่ 4 ปัจจัยทางจิตวิทยา (ตอนที่ 4) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มาก	ให้	3 คะแนน
ปานกลาง	ให้	2 คะแนน
น้อย	ให้	1 คะแนน

ดังนั้น เกณฑ์การวัดความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน

การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด หมายถึง ระดับการยอมรับในการอยู่เป็นโสดของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม อาจเป็นไปได้ทั้งในทางยอมรับและไม่ยอมรับ มีการวัดในระดับช่วง ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในสวนที่ 4 ปัจจัยทางจิตวิทยา (ตอนที่ 5) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงยอมรับ	คำถามเชิงไม่ยอมรับ	คะแนน
ใช่	ไม่ใช่	2
ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	1
ไม่ใช่	ใช่	0

ดังนั้น เกณฑ์การวัดการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน

2.7 วิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หากเป็นตัวแปรระดับกลุ่มจะนำเสนอข้อมูลด้วยตารางแจกแจงความถี่โดยระบุค่าของข้อมูลเป็นอัตราร้อยละ หากเป็นตัวแปรระดับช่วงจะนำเสนอข้อมูลด้วยค่าคะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์สองตัวแปร (bivariate analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรตาม คือทัศนคติเกี่ยวกับการอยู่เป็นโสด และตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด และมีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. การวิเคราะห์หลายตัวแปร (multivariate analysis) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามหนึ่งตัว กับตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัว แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัวพร้อมๆ กัน ว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว มีตัวแปรใดบ้างที่สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นต้อน (Stepwise Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ดีที่สุด และตัวแปรอิสระที่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการผันแปรของตัวแปรได้ในลำดับถัดไป

บทที่ 3

ผลการศึกษา

บทนี้นำเสนอผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 527 ราย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นพรรณนาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ทศนคติในเรื่องต่างๆ โดยใช้ความถี่ (frequencies) และร้อยละ (percentage distribution) สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสดของสตรี ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปร (bivariate analysis) คือ การวิเคราะห์ถดถอยแบบง่าย (simple regression analysis) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปร (multivariate analysis) คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นต่อน (stepwise multiple regression) ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอข้อมูลพรรณนาโดยใช้ความถี่ และร้อยละในส่วนนี้ แบ่งตัวแปรทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่มคือ ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง ทั้งนี้มีรูปแบบการนำเสนอแตกต่างกันตามระดับของตัวแปร กล่าวคือ ถ้าเป็นตัวแปรระดับกลุ่มจะนำเสนอข้อมูลด้วยอัตราร้อยละ และหากเป็นตัวแปรระดับช่วง จะเพิ่มการนำเสนอข้อมูลด้วย ค่ามัธยฐาน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วยตัวแปร อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะการอยู่อาศัย และภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว ปრაกฏรายละเอียดตามตาราง 3-1 ดังนี้

1) อายุ

การศึกษาครั้งนี้กำหนดกลุ่มอายุที่ต้องการศึกษาคือ 25-35 ปี โดยเก็บตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอายุให้มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีอายุมัธยฐานเท่ากับ 29 ปี

2) การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.9) มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 20.3) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ/ชั้นสูง (ร้อยละ 16.3) ระดับปริญญาโทและสูงกว่า (ร้อยละ 8.3) และมีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า (ร้อยละ 8.2) โดยกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาสูงสุด 21 ปี ต่ำสุด 2 ปี ค่ามัธยฐานของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 16 ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.52

3) รายได้

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.7) มีรายได้ค่อนข้างต่ำ คืออยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท รองลงมาคือ ผู้ที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท (ร้อยละ 17.7) ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป มีร้อยละ 14.4 ส่วนผู้ที่มีรายได้ 1-5,000 บาท มีร้อยละ 6.6 และผู้ที่ไม่มียาได้เลยมีร้อยละ 4.6 โดยกลุ่มตัวอย่างมียาได้สูงสุด 50,000 บาท ต่ำสุดคือไม่มีรายได้ รายได้มัธยฐานเท่ากับ 8,500 บาท และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6,153.66

4) อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ร้อยละ 23.0 ประกอบอาชีพรับราชการ กลุ่มที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีร้อยละ 20.1 นอกจากนี้เป็นลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 19.9) ผู้ที่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละ 15.6 รับจ้างทั่วไป (รายวัน/รายชิ้นงาน) มีร้อยละ 12.3 ประกอบอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 4.9 และไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 4.2

5) ลักษณะการอยู่อาศัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.9) อาศัยอยู่กับครอบครัว รองลงมาคือ อาศัยอยู่ตัวคนเดียว (ร้อยละ 11.2) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10.6 อาศัยอยู่กับญาติ และร้อยละ 5.3 อาศัยอยู่กับเพื่อน

6) ภาระรับผิดชอบต่อครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่ง (ร้อยละ 49.3) มีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวไม่มากนัก และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 พบว่ามีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกประมาณร้อยละ 20.7 มีภาระค่อนข้างสูงในการต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยค่าคะแนนภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 8 คะแนน มีคะแนนมัธยฐานเท่ากับ 3 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35

ตาราง 3-1 การกระจายร้อยละ จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด
ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม
(527 ราย)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ	จำนวน
ปัจจัยทางประชากร		
1. อายุ		
25 – 26 ปี	22.2	117
27 – 28 ปี	22.2	117
29 – 30 ปี	19.7	104
31 – 35 ปี	35.9	189
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 29 ปี	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.23	
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 25 ปี	ค่าสูงสุดเท่ากับ 35 ปี	
ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม		
2. การศึกษา		
ประถมศึกษา และต่ำกว่า	8.2	43
มัธยมศึกษา	20.3	107
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ/ชั้นสูง	16.3	86
ปริญญาตรี	46.9	247
ปริญญาโทและสูงกว่า	8.3	44
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 16 ปี	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.52	
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 2 ปี	ค่าสูงสุดเท่ากับ 21 ปี	
3. รายได้		
ไม่มีรายได้	4.6	24
1 – 5,000 บาท	6.6	35
5,001 – 10,000 บาท	56.7	299
10,001 – 15,000 บาท	17.7	93
15,001 บาทขึ้นไป	14.4	76
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 8,500.00 บาท	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6,153.66 บาท	
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 บาท	ค่าสูงสุดเท่ากับ 50,000 บาท	

(มีต่อ)

ตาราง 3-1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ	จำนวน
ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)		
4. อาชีพ		
ราชการ	23.0	121
รัฐวิสาหกิจ	20.1	106
ลูกจ้างเอกชน	19.9	105
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	15.6	82
รับจ้างทั่วไป (รายวัน/รายชิ้นงาน)	12.3	65
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4.2	22
อื่นๆ	4.9	26
5. ลักษณะการอยู่อาศัย		
อยู่กับครอบครัว	72.9	384
อยู่คนเดียว	11.2	59
อยู่กับญาติ	10.6	56
อยู่กับเพื่อน	5.3	28
6. ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว		
ต่ำ (0 – 2 คะแนน)	49.3	260
ปานกลาง (3 – 5 คะแนน)	30.0	158
สูง (6 – 8 คะแนน)	20.7	109
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35	
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 8 คะแนน	

3.1.2 ปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง

1) สัตว์ส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด

สัดส่วนระหว่างจำนวนเพื่อนผู้หญิงที่สนิทสนมที่สุดและยังอยู่เป็นโสด พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.0) มีเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสดในสัดส่วนที่สูง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.4 มีเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสดในสัดส่วนที่ต่ำ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 29.6 มีเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสดในสัดส่วนปานกลาง

ตาราง 3-2 การกระจายร้อยละ จำนวน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยหนี้หรือปัจจัย
ขีดขวาง (527 ราย)

สัดส่วนของเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด	ร้อยละ	จำนวน
ต่ำ (0 – 0.30)	30.4	160
ปานกลาง (0.31 – 0.60)	29.6	156
สูง (0.61-1.00)	40.0	211

2) ทักษะคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี

ทักษะคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี วัดจากข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนมัธยฐานของคำถามชุดนี้เท่ากับ 29 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 33 คะแนน

เมื่อพิจารณาคำตอบรายข้อสำหรับประเด็นเรื่องทักษะคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะคติเชิงบวกต่อบทบาทและสถานภาพของสตรี กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีทักษะคติที่เห็นด้วยกับข้อคำถามเชิงบวกมากกว่าทักษะคติที่ไม่เห็นด้วย ดังจะเห็นได้จากข้อคำถามต่อไปนี้ คือสตรีควรมีสติเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้เช่นเดียวกับบุรุษ (ร้อยละ 91.8) สตรีและบุรุษควรได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน เมื่อทำงานชนิดเดียวกัน (ร้อยละ 91.1) ควรได้รับสิทธิในการศึกษาเท่าเทียมกัน (ร้อยละ 91.1) สตรีควรมีสติที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำในระดับสูง เช่น รัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีได้เช่นเดียวกับบุรุษ (ร้อยละ 88.4) และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.2 เห็นด้วยว่าสังคมไทยปัจจุบันไม่เปิดโอกาสให้สตรีแสดงความสามารถเท่าที่ควรจะเป็น

สำหรับข้อคำถามเชิงลบที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะคติไม่เห็นด้วยคือ ภรรยาควรเชื่อฟังสามีในทุกๆ เรื่อง (ร้อยละ 80.5) สามีควรเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ภายในครอบครัวตามค่านิยมเดิมที่เคยปฏิบัติมา (ร้อยละ 70.0) งานและการดูแลบ้านควรเป็นหน้าที่ของภรรยา (ร้อยละ 67.9) ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีย่อมมีความสำคัญมากกว่าของภรรยา เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว (ร้อยละ 59.2) ภรรยาไม่ควรคาดหวังให้สามีช่วยทำงานบ้านมากนัก เพราะสามีต้องออกทำงานหนักนอกบ้านแล้ว (ร้อยละ 58.3) และภรรยาควรออกจากงานหากมีความจำเป็นต้องดูแลบุตรที่ยังเล็กอยู่ (ร้อยละ 52.0)

ตาราง 3-3 การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี (527 ราย)

ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี	ทัศนคติ		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
- สตรีควรมีสติธิเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ เช่นเดียวกับบุรุษ*	91.8	4.4	3.8
- สตรีและบุรุษควรได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน เมื่อทำงานชนิดเดียวกัน*	91.1	4.7	4.2
- สตรีควรได้รับสิทธิในการศึกษาเท่าเทียมกับบุรุษ*	91.1	7.0	1.9
- สตรีควรมีสติธิที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำในระดับสูง เช่น รัฐมนตรี หรือ นายกรัฐมนตรี ได้เช่นเดียวกับบุรุษ*	88.4	4.7	6.8
- สังคมไทยปัจจุบันไม่เปิดโอกาสให้สตรีแสดงความสามารถเท่าที่ควรจะเป็น*	62.2	20.3	17.5
- ภรรยาควรเชื่อฟังสามีในทุกๆ เรื่อง	9.7	80.5	9.9
- สามีควรเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ภายในครอบครัวตามค่านิยมเดิมที่เคยปฏิบัติมา	18.8	70.0	11.2
- งานบ้านและการดูแลบ้าน ควรเป็นหน้าที่ของภรรยา	24.5	67.9	7.6
- ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีย่อมมีความสำคัญมากกว่าของภรรยา เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว	30.0	59.2	10.8
- ภรรยาไม่ควรคาดหวังให้สามีช่วยทำงานบ้านมากนัก เพราะสามีต้องออกทำงานหนักนอกบ้านแล้ว	31.1	58.3	10.6
- ภรรยาควรออกจากงานหากมีความจำเป็นต้องดูแลบุตรที่ยังเล็กอยู่	34.3	52.0	13.7
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 29 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.92		
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 33 คะแนน		

หมายเหตุ * หมายถึงข้อคำถามเชิงบวก

3) ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน วัดจากข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนมัธยฐานของคำถามชุดนี้เท่ากับ 12 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน

เมื่อพิจารณาคำตอบรายข้อในเรื่องทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดใน

การแต่งงาน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับข้อคำถามเชิงบวกสูงกว่าทัศนคติที่ไม่เห็นด้วย จากข้อคำถามต่อไปนี้ การสร้างครอบครัวและตัดสินใจแต่งงาน ควรมีการปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย (ร้อยละ 89.8) ก่อนจะมีครอบครัว ควรเก็บเงินให้ได้จำนวนมากพอสมควร (ร้อยละ 85.8) ควรมีฐานะการงานที่มั่นคงก่อนจึงคิดเรื่องการมีครอบครัว (ร้อยละ 84.3) มีผู้ตอบจำนวนกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.9) เห็นว่าการที่ชายหญิงอยู่กินด้วยกันเลย โดยไม่จัดพิธีแต่งงานตามประเพณีถือเป็นเรื่องไม่ควร แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.5) เห็นด้วยว่าการจัดพิธีแต่งงานให้ยิ่งใหญ่ โดยจัดเลี้ยงฉลองอย่างหรูหรา เป็นความฟุ่มเฟือยและสิ้นเปลือง

ตาราง 3-4 การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน (527 ราย)

ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน	ทัศนคติ		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
- การจะสร้างครอบครัวและตัดสินใจแต่งงาน ควรมีการปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย*	89.8	6.8	3.4
- ก่อนที่จะมีครอบครัว ควรเก็บเงินให้ได้จำนวนมากพอสมควร*	85.8	10.6	3.6
- ท่านคิดว่า ควรมีฐานะการงานที่มั่นคงก่อนจึงคิดเรื่องการมีครอบครัว*	84.3	10.2	5.5
- การที่ชายหญิงอยู่กินด้วยกันเลย โดยไม่จัดพิธีแต่งงานตามประเพณี ถือเป็นเรื่องไม่สมควร*	53.9	27.1	19.0
- การจัดพิธีแต่งงานให้ยิ่งใหญ่ โดยจัดเลี้ยงฉลองอย่างหรูหรา เป็นความฟุ่มเฟือยและสิ้นเปลือง	80.5	13.1	6.5
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 12 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.68		
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน		

หมายเหตุ * หมายถึงข้อคำถามเชิงบวก

4) ทัศนคติต่อการมีบุตร

ทัศนคติต่อการมีบุตร วัดจากข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนมัธยฐานจากข้อคำถามชุดนี้เท่ากับ 15 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 23 คะแนน

เมื่อพิจารณาคำตอบรายข้อในเรื่องทัศนคติต่อการมีบุตร โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตร กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการเห็นด้วยกับข้อคำถาม

ที่แสดงทัศนคติเชิงลบสูงกว่าการเห็นด้วยกับข้อความที่เป็นทัศนคติเชิงบวกในการมีบุตร อาทิเมื่อมีบุตรทำให้มีภาระเพิ่มมากขึ้น นอกจากการทำงานนอกบ้าน (ร้อยละ 72.9) คนสมัยนี้ไม่ควรหวังพึ่งบุตรในยามแก่เฒ่า (ร้อยละ 63.6) เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยเคารพบิดามารดา (ร้อยละ 56.9) เมื่อมีบุตรแล้ว จะทำให้ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการทำงานได้เต็มที่ (ร้อยละ 49.7) อย่างไรก็ตามสำหรับคำถามที่ว่าชายหญิงแต่งงานกัน ไม่ควรรีบมีบุตรทันที เพราะจะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่ ปรากฏว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยไม่ต่างกันมากนัก (ร้อยละ 40.2 เปรียบเทียบ ร้อยละ 38.5) แต่สำหรับข้อความเชิงลบที่ว่าเมื่อมีบุตร ทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ไปเที่ยว ซื้บปิ้ง กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติไม่เห็นด้วยร้อยละ 49.3

สำหรับคำถามที่เป็นทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการมีบุตร 2 คำถามนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.5 มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับข้อความเชิงบวกที่ว่าการมีบุตรเป็นการให้คุณค่าทางใจและทางอารมณ์แก่พ่อแม่ อย่างไรก็ตามมีผู้ตอบจำนวนมากถึงร้อยละ 61.9 ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่าเมื่อมีบุตร ภรรยาควรลาออกจากงานมาทำหน้าที่แม่บ้านและดูแลบุตร

ตาราง 3-5 การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อการมีบุตร (527 ราย)

ทัศนคติต่อการมีบุตร	ทัศนคติ		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
- เมื่อมีบุตร ทำให้มีภาระเพิ่มมากขึ้น นอกจากการทำงานนอกบ้าน	72.9	18.2	8.9
- คนสมัยนี้ไม่ควรหวังพึ่งบุตรในยามแก่เฒ่า	63.6	22.4	14.0
- เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยเคารพบิดามารดา	56.9	26.0	17.1
- เมื่อมีบุตรแล้ว จะทำให้ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการทำงานได้เต็มที่	49.7	36.1	14.2
- เมื่อชายหญิงแต่งงานกัน ไม่ควรรีบมีบุตรทันที เพราะจะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่	40.2	38.5	21.3
- เมื่อมีบุตร ทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ไปเที่ยว ซื้บปิ้ง	36.1	49.3	14.6
- การมีบุตรเป็นการให้คุณค่าทางใจและทางอารมณ์แก่พ่อแม่*	75.5	10.4	14.0
- เมื่อมีบุตร ภรรยาควรลาออกจากงานมาทำหน้าที่แม่บ้านและดูแลบุตร*	29.6	61.9	8.5
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 15 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.92		
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 23 คะแนน		

หมายเหตุ * หมายถึงข้อความเชิงบวก

5) ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว

ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว วัดจากข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนมัธยฐานจากข้อคำถามชุดนี้เท่ากับ 24 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน

เมื่อพิจารณาคำตอบรายข้อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างกับสมาชิกในครอบครัว โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวในระดับค่อนข้างดี โดยที่จากคำถามต่อไปนี้อีกกลุ่มตัวอย่างระบุว่ามีความสัมพันธ์กับครอบครัวอยู่ในระดับดี กล่าวคือ ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัวเสมอเมื่อมีปัญหา (ร้อยละ 62.8) ท่านมีความรู้สึกว่าการอยู่ร่วมกับครอบครัวในปัจจุบันมีความสุขและรู้สึกอบอุ่นดี (ร้อยละ 62.4) ครอบครัวให้ความสนใจและเอาใจใส่กับความเป็นอยู่ของท่านเป็นอย่างดี (ร้อยละ 62.2) เมื่อประสบความเดือดร้อน ท่านมักได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากครอบครัวเสมอ (ร้อยละ 59.6) ท่านได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากครอบครัวเมื่อเดือดร้อน (ร้อยละ 55.4) เมื่อท่านทำผิดพลาดคนในครอบครัวไม่เคยซ้ำเติม (ร้อยละ 55.2) คนในครอบครัวรับทราบปัญหาของกันและกันเสมอ (ร้อยละ 50.9) แต่มีบางคำถามที่ผู้ตอบในจำนวนค่อนข้างน้อยที่ระบุว่าอยู่ในระดับดีคือ ท่านและสมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารเย็นร่วมกันสม่ำเสมอ (ร้อยละ 37.0) ท่านและครอบครัวมีกิจกรรมครอบครัวทำร่วมกันเสมอในยามว่าง (ร้อยละ 32.1) ท่านและครอบครัวมักจัดสรรเวลาเพื่อไปเที่ยวพักผ่อนสุดสัปดาห์ร่วมกันเสมอ (ร้อยละ 27.3) ซึ่งคำตอบในกลุ่มหลังนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตครอบครัวของคนยุคใหม่ที่มีไม่มีความสามารถในการที่จะได้ทำกิจกรรมร่วมกันอันเป็นการช่วยเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้แน่นแฟ้นเช่นกับครอบครัวไทยในอดีต

ตาราง 3-6 การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว (527 ราย)

ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	ระดับความสัมพันธ์		
	ดี	ปานกลาง	น้อย
- ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัวเสมอเมื่อมีปัญหา	62.8	32.6	4.6
- ท่านมีความรู้สึกว่าการอยู่ร่วมกับครอบครัวในปัจจุบันมีความสุขและรู้สึกอบอุ่นดี	62.4	31.5	6.1
- ครอบครัวให้ความสนใจและเอาใจใส่กับความเป็นอยู่ของท่านเป็นอย่างดี	62.2	35.5	2.3

(มีต่อ)

ตาราง 3-6 (ต่อ)

ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	ระดับความสัมพันธ์		
	ดี	ปานกลาง	น้อย
- เมื่อประสบความเดือดร้อน ท่านมักได้รับคำแนะนำ และความช่วยเหลือจากครอบครัวเสมอ	59.6	35.3	5.1
- ท่านได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากครอบครัวเมื่อเดือดร้อน	55.4	34.5	10.1
- เมื่อท่านทำผิดพลาดคนในครอบครัวไม่เคยซ้ำเติม	55.2	38.5	6.3
- คนในครอบครัวรับทราบปัญหาของกันและกันเสมอ	50.9	42.9	6.3
- ท่านและสมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารเย็นร่วมกันสม่ำเสมอ	37.0	34.2	28.8
- ท่านและครอบครัวมีกิจกรรมครอบครัวทำร่วมกันเสมอในยามว่าง	32.1	39.5	28.5
- ท่านและครอบครัวมักจัดสรรเวลาเพื่อไปเที่ยวพักผ่อนสุดสัปดาห์ร่วมกันเสมอ	27.3	43.1	29.6
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 24 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.33		
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน		

6) การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด วัดจากข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ผลการศึกษานี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนมัธยฐานของคำถามชุดนี้เท่ากับ 8 คะแนน โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน

เมื่อพิจารณาคำตอบรายข้อเรื่องการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ระบุคำตอบที่แสดงให้เห็นว่าครอบครัวของตนมีแนวโน้มไปในทางที่ยอมรับการอยู่เป็นโสด โดยจะเห็นได้จากคำตอบของข้อคำถามเชิงบวกมีสัดส่วนเป็นดังนี้ คือ ครอบครัวของท่านเข้าใจและยอมรับการอยู่เป็นโสดของท่าน (ร้อยละ 78.9) แม้ท่านจะอยู่เป็นโสด ครอบครัวของท่านก็ไม่คิดว่าการอยู่เป็นโสดของท่านเป็นการประพฤติดีผิดแปลกจากธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม (ร้อยละ 69.6) ครอบครัวท่านเห็นว่าเป็นการดีและให้การสนับสนุนหากท่านจะอยู่เป็นโสด กลุ่มตัวอย่างตอบว่าครอบครัวเห็นว่าเป็นการดีและสนับสนุนให้อยู่เป็นโสดร้อยละ 38.5 ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าครอบครัวไม่เห็นว่าเป็นการดีและไม่สนับสนุนให้อยู่เป็นโสดร้อยละ 30.6 สำหรับข้อคำถามเชิงลบที่ว่าครอบครัวของท่านไม่ค่อยยกย่องท่านเหมือนกับลูกหลานคนอื่นๆ ที่แต่งงานแล้ว กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.8 ตอบว่าไม่ใช่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวไม่เห็นว่าการอยู่เป็นโสดเป็นปัญหา

สำหรับคำถามที่ว่า ครอบครัวมักแสดงความห่วงใยที่ท่านยังคงครองโสดอยู่จนปัจจุบันนี้มีกลุ่มตัวอย่างตอบใช่ร้อยละ 51.6 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 33.2) ที่ระบุว่าครอบครัวไม่ได้แสดงความกังวล และคำถามที่ว่าครอบครัวของท่านมีความคิดเห็นว่าคุณควรต้องแต่งงานและสร้างครอบครัว กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.7 ตอบว่าใช่ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 39.7 ที่ระบุว่าครอบครัวไม่มีความคิดเห็นว่าคุณควรต้องแต่งงานและสร้างครอบครัว

ตาราง 3-7 การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย)

การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด	การยอมรับ		
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
- ครอบครัวของท่านเข้าใจและยอมรับการอยู่เป็นโสดของท่าน*	78.9	9.1	12.0
- แม้ท่านจะอยู่เป็นโสด ครอบครัวของท่านก็ไม่คิดว่าการอยู่เป็นโสดของท่านเป็นการประพฤติดัดแปลงจากธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม*	69.6	19.7	10.6
- ครอบครัวท่านเห็นว่าเป็นการดีและให้การสนับสนุนหากท่านจะอยู่เป็นโสด*	38.5	30.6	30.9
- ครอบครัวของท่านไม่ค่อยยกย่องท่านเหมือนกับลูกหลานคนอื่นๆที่แต่งงานแล้ว	19.7	73.8	6.5
- ครอบครัวมักแสดงความห่วงใยที่ท่านยังคงครองโสดอยู่จนปัจจุบันนี้	51.6	33.2	15.2
- ครอบครัวของท่านมีความคิดเห็นว่าคุณควรต้องแต่งงานและสร้างครอบครัว	42.7	39.7	17.6
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 8 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.47		
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน		

หมายเหตุ * หมายถึงข้อคำถามเชิงบวก

3.2 ทักษะคติต่อการอยู่เป็นโสด

ทักษะคติต่อการอยู่เป็นโสด วัดจากข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีทั้งข้อคำถามเชิงบวกและข้อคำถามเชิงลบ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนมัธยฐานจากคำถามชุดนี้เท่ากับ 24 คะแนน โดยมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 14 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน

เมื่อพิจารณาคำตอบรายข้อเกี่ยวกับทักษะคติในเรื่องนี้ของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะคติเห็นด้วยกับข้อคำถามเชิงบวก ดังต่อไปนี้คือ ปัจจุบันการที่สตรีต้องอยู่เป็นโสดไม่ใช่เรื่องน่าอายอีกต่อไป (ร้อยละ 89.0) ไม่ถูกสังคมกดดัน (ร้อยละ 79.7) ไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม (ร้อยละ 78.0) ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าเดิม (ร้อยละ 74.6) โดยหากเลือกได้ขอเลือกการอยู่เป็นโสด เพราะมีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่า (ร้อยละ 64.9) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.2 เห็นว่าปัจจุบันบุรุษ นิยมอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น เพราะไม่ถูกสังคมกดดัน และมองว่าสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตคู่ในปัจจุบัน ทำให้คำว่า “แต่งงาน” สูญเสียความหมายที่แท้จริง (ร้อยละ 50.3) แต่อย่างไรก็ตามสำหรับคำถามที่ว่าหน้าที่การงานสำคัญมากกว่าการแต่งงานและการมีครอบครัว มีผู้ตอบเห็นด้วยเพียงร้อยละ 45.9 และมีผู้ไม่เห็นด้วยค่อนข้างมากคือร้อยละ 37.8 ในส่วนของข้อคำถามเชิงลบกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยที่ว่า สตรีควรจะต้องแต่งงาน แม้จะฟังตนเองได้ก็ตาม (ร้อยละ 49.9) และต่อข้อคำถามที่ว่า การแต่งงานทำให้ชีวิตของบุคคลมีความหมายมากกว่าการอยู่เป็นโสดกลุ่มตัวอย่างมีทักษะคติที่ไม่เห็นด้วยและเห็นด้วยเท่ากัน (ร้อยละ 38.7) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการแต่งงานหรือการอยู่เป็นโสดไม่ได้ทำให้ชีวิตมีความหมายแตกต่างกัน

ตาราง 3-8 การกระจายร้อยละ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทักษะคติต่อการอยู่เป็นโสด

ทักษะคติต่อการอยู่เป็นโสด	ทักษะคติ		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
- ปัจจุบันการที่สตรีต้องอยู่เป็นโสดไม่ใช่เรื่องน่าอายอีกต่อไป*	89.0	6.1	4.9
- ปัจจุบันสตรี นิยมอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น เพราะไม่ถูกสังคมกดดัน*	79.7	11.4	8.9
- การที่สตรีครองโสดมากขึ้น ไม่น่าจะส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม*	78.0	11.0	11.0
- สตรีที่ครองโสดในปัจจุบันได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าแต่ก่อน*	74.6	9.7	15.7

(มีต่อ)

ตาราง 3-8 (ต่อ)

ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด	ทัศนคติ		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
- หากเลือกได้ ขอเลือกการอยู่เป็นโสด เพราะมีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่า*	64.9	18.2	16.9
- ปัจจุบันบุรุษ นิยมอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น เพราะไม่ถูกสังคมกดดัน*	60.2	21.1	18.8
- สถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตคู่ในปัจจุบัน ทำให้คำว่า “แต่งงาน” สูญเสียความหมายที่แท้จริง*	50.3	22.0	27.7
- หน้าที่การงานสำคัญมากกว่าการแต่งงานและการมีครอบครัว*	45.9	37.8	16.3
- สตรีควรจะแต่งงาน แม้จะฟังตนเองได้ก็ตาม	33.6	49.9	16.5
- การแต่งงานทำให้ชีวิตของบุคคลมีความหมายมากกว่าการอยู่เป็นโสด	38.7	38.7	22.6
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 24 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.13		
ค่าต่ำสุดเท่ากับ 14 คะแนน	ค่าสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน		

หมายเหตุ * หมายถึงข้อความเชิงบวก

ตาราง 3-9 การกระจายร้อยละ จำนวน ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอายุที่ผู้หญิงไม่ควรคิดที่จะแต่งงาน (527 ราย)

อายุที่ผู้หญิงไม่ควรคิดที่จะแต่งงาน	ร้อยละ	จำนวน
ไม่จำกัดอายุ	4.7	25
20 – 29 ปี	0.8	4
30 – 39 ปี	21.8	115
40 – 49 ปี	45.9	242
50 ปีขึ้นไป	26.8	141

จากข้อความที่ว่า ในทัศนะของท่านคิดว่าอายุเท่าใดที่ผู้หญิงไม่ควรคิดที่จะแต่งงาน (แก่เกินไป) กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่ง (ร้อยละ 45.9) คิดว่าช่วงอายุ 40–49 ปี ผู้หญิงไม่ควรคิดที่จะแต่งงานแล้ว รองลงมาคืออายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 26.8) อายุ 30–39 ปี (ร้อยละ 21.8) ไม่จำกัดอายุ (ร้อยละ 4.7) และอายุ 20 – 29 ปี (ร้อยละ 0.8) โดยอายุที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าไม่ควรที่จะแต่งงานมากที่สุดคืออายุ 40 ปี (ร้อยละ 27.7)

3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทางโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย (Simple Regression Analysis) และส่วนที่ 2 เป็นผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทางโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอ (Stepwise Regression Analysis) มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

การศึกษาในส่วนนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย เพื่อวิเคราะห์ว่าตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระจะมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่ ในการวิเคราะห์การถดถอยมีข้อกำหนดว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับช่วง (interval scale) ระดับอัตราส่วน (ratio scale) หรืออนุโลมสำหรับตัวแปรที่มีการวัดระดับจัดอันดับ (ordinal scale) แต่หากเป็นตัวแปรที่มีการวัดระดับแบบจัดกลุ่ม (nominal scale) จะต้องแปลงค่าให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ที่ต้องแปลงให้เป็นตัวแปรหุ่น คือ อาชีพและลักษณะการอยู่อาศัย โดยกำหนดกลุ่มดังนี้

1. อาชีพ กำหนดให้
  - อาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าเป็น 1
  - อาชีพอื่นๆ (กลุ่มอ้างอิง) มีค่าเป็น 0
2. ลักษณะการอยู่อาศัย กำหนดให้
  - อยู่กับครอบครัว มีค่าเป็น 1
  - อยู่กับเพื่อน, ญาติ และอยู่คนเดียว (กลุ่มอ้างอิง) มีค่าเป็น 0

ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบง่ายระหว่างตัวแปรตามคือทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร ปรากฏผลตามตาราง 3-10 ดังนี้

1) อายุ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับอายุ พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=-0.258$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามอายุ โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำมากคือ ร้อยละ 1.1 ($r=0.011$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า อายุไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าแม้ว่าโดยปกติบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ การเรียนรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ แตกต่างกันซึ่งอาจส่งผลให้มีทัศนคติที่ต่างกัน แต่ในเรื่องของการสมรสและการสร้างครอบครัวซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยเริ่มให้การยอมรับการอยู่เป็นโสดของสตรีมากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้สตรีที่แม้จะมีอายุแตกต่างกันก็มีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดไม่ต่างกัน

2) การศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับการศึกษา พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=-1.498$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการศึกษา กล่าวคือสตรีที่มีการศึกษาสูงน่าจะมีความต้องการที่จะอยู่เป็นโสดมากกว่า โดยค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองมีผลเป็นลบ และมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำคือ ร้อยละ 6.5 ($r=0.065$) ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวโดยสรุปว่า แม้สตรีจะมีระดับการศึกษาแตกต่างกันแต่ก็ไม่ส่งผลให้มีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดต่างกัน แม้การศึกษาที่สูงกว่าจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความรู้และความสามารถของสตรีที่จะพึ่งพาตนเองได้หากต้องการอยู่เป็นโสด ตลอดจนการยอมรับของบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ระดับการศึกษาเพียงปัจจัยเดียวอาจไม่สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติเฉพาะบุคคลโดยเฉพาะในเรื่องความคิดเห็นที่มีต่อการอยู่เป็นโสดได้

3) รายได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับรายได้ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=0.478$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามรายได้ โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำคือ ร้อยละ 2.1 ($r=0.021$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า รายได้ไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด ทั้งนี้อธิบายได้ว่าถึงแม้ว่ารายได้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกถึงสถานะทางเศรษฐกิจ โดยที่สตรีที่มีรายได้สูงอาจสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยบุรุษ ในขณะที่สตรีที่มีรายได้ต่ำอาจจำเป็นต้องอาศัยบุรุษเพราะไม่สามารถพึ่งตนเองได้ น่าจะทำให้เกิดความแตกต่างใน

ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด แต่ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไม่พบว่าสตรีที่มีรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดต่างกัน ทั้งนี้อาจจะมีปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลกับการมีทัศนคติในเรื่องดังกล่าว นอกเหนือจากตัวแปรเรื่องรายได้แต่เพียงปัจจัยเดียว

4) อาชีพ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับอาชีพ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=1.515$) ที่ตั้งไว้ว่าสตรีที่ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีทัศนคติเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่นๆ โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำคือ ร้อยละ 6.6 ($r=0.066$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า อาชีพไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดในลักษณะเดียวกับที่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการศึกษาและรายได้ กับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่าง

5) ลักษณะการอยู่อาศัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับลักษณะการอยู่อาศัย พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=-0.314$) ที่ตั้งไว้ว่าสตรีที่อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวน่าจะมีทัศนคติเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่คนเดียวและบุคคลอื่นๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า การอยู่ร่วมกับครอบครัวของสตรีโสดจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ที่ได้อยู่กับบิดามารดาจึงไม่คิดที่จะแต่งงาน ซึ่งแตกต่างจากสตรีโสดที่อยู่ตัวคนเดียวหรืออาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดา ทำให้เกิดความรู้สึกอ้างว้าง โดดเดี่ยว ต้องการหาใครสักคนเพื่อพูดคุยหรือปรึกษาหารือ ซึ่งน่าจะทำให้สตรีที่อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวมีทัศนคติที่แตกต่างกับสตรีที่อาศัยอยู่คนเดียวหรืออาศัยอยู่กับบุคคลอื่น แต่การศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่าสตรีที่มีลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะส่งผลให้มีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดแตกต่างกันโดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำมากคือ ร้อยละ 1.4 ($r=0.014$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะการอยู่อาศัยไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

6) ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=-1.695$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำคือ ร้อยละ 7.4 ($r=0.074$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

อาจเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าแม่สตรีจะมีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวในระดับที่มากหรือน้อยต่างกัน แต่สตรีเหล่านั้นอาจจะไม่คิดว่าเป็นภาระที่ต้องแบกรับ แต่ในทางกลับกันอาจเป็นความตั้งใจที่สตรีเหล่านั้นจะดูแลครอบครัวของตนเอง เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของบุตรสาวในครอบครัวไทยที่ต้องดูแลบิดามารดาและครอบครัว ส่งผลให้ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของคนสองกลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน

7) สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับจำนวนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=1.640$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามจำนวนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด ด้วยเหตุผลที่ว่า การคบเพื่อนสนิทที่เป็นสตรีโสดด้วยกันน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สตรีโสดรู้สึกว่าคุณเองไม่แปลกแยกจากกลุ่มเพื่อน มีความสุขในการใช้ชีวิตโสด มีความรู้สึกว่ามีเพื่อนร่วมอุดมการณ์เดียวกัน เข้าใจและปรึกษาปัญหากันได้ จึงมีความรู้สึกในแง่บวกต่อการอยู่เป็นโสด ซึ่งต่างจากสตรีที่มีเพื่อนสนิทที่อยู่เป็นโสดจำนวนน้อยอาจรู้สึกว่าตนเองแปลกแยกจากกลุ่มเพื่อน ที่ทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อการอยู่เป็นโสด แต่การศึกษาครั้งนี้พบว่าสตรีที่มีสัดส่วนของเพื่อนสนิทที่อยู่เป็นโสดแตกต่างกันไม่ส่งผลให้มีทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดแตกต่างกัน โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำคือ ร้อยละ 7.1 ($r=0.071$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสดไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

8) ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=5.025$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับปานกลางคือ ร้อยละ 21.4 ($r=0.214$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรีมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด ข้อค้นพบดังกล่าวอธิบายได้ว่า การที่ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการอยู่เป็นโสด เนื่องจากในปัจจุบันสตรีเหล่านี้มีความรู้และเข้าใจถึงบทบาทและสถานภาพของตนเองมากกว่าในอดีต รวมทั้งได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก ทำให้ความคิด การตัดสินใจ และการแสดงออกเปลี่ยนแปลงไป ต้องการมีความเป็นอิสระในการดำเนินชีวิต ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพสตรีจึงมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าผู้ที่มีความเป็นอนุรักษ์นิยมเรื่องบทบาทสตรี

9) ทักษะการที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอยู่เป็นโสดกับทักษะการที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=4.295$) ที่ตั้งไว้ว่าทักษะการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทักษะการที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับปานกลางคือ ร้อยละ 22.0 ($r=0.220$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ทักษะการที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงานมีอิทธิพลต่อทักษะการอยู่เป็นโสด กล่าวคือสตรีที่มีทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงานจึงมีทัศนคติเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่ยังคงเป็นโสดหากจะตัดสินใจแต่งงานและสร้างครอบครัว สตรีเหล่านี้มีความคิดเห็นที่ตนเอง (หรือคู่) ควรต้องมีความพร้อมทั้งฐานะการเงินและมีความมั่นคงในการทำงานเสียก่อนและมีอุปสรรคน้อยที่สุดเกี่ยวกับเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการสร้างครอบครัวในอนาคต

10) ทักษะการการมีบุตร

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอยู่เป็นโสดกับทักษะการการมีบุตร พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=-3.561$) ที่ตั้งไว้ว่าทักษะการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทักษะการการมีบุตร โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับปานกลางคือ ร้อยละ 15.4 ($r=0.154$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทักษะการการมีบุตรมีอิทธิพลต่อทักษะการอยู่เป็นโสด ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าสตรีในปัจจุบันคิดว่าการมีบุตรต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และเป็นการเพิ่มภาระให้กับตนเองทั้งที่ต้องทำงานนอกบ้านอยู่แล้ว ประกอบกับค่านิยมปัจจุบันที่คู่สามีภรรยาจำนวนไม่น้อยที่มองว่าการมีบุตรเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และการเลี้ยงดูบุตรจำเป็นต้องเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตรก็จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด

11) ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอยู่เป็นโสดกับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐาน ($t=0.121$) ที่ตั้งไว้ว่าทักษะการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรตามระดับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว แต่ตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับต่ำมากคือร้อยละ 0.5 ($r=0.005$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อทักษะการอยู่เป็นโสด แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า หากบุคคลมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว รักใคร่กัน ซินชม เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ก็น่าจะส่งผลให้บุคคลมีทัศนคติ

มองสังคมในแง่ดี และต้องการสร้างครอบครัวในลักษณะเดียวกัน ซึ่งน่าจะแตกต่างจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เข้าใจกัน มีแต่ซ้ำเติมเมื่อทำผิดพลาด ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ น่าจะมีทัศนคติมองสังคมและการสมรสหรือการสร้างครอบครัวในแง่ลบ แต่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ระดับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันไม่ส่งผลทำให้ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดแตกต่างกัน

12) การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐาน ($t=2.971$) ที่ตั้งไว้ว่าทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด โดยตัวแปรทั้งสองมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับปานกลางคือ ร้อยละ 12.9 ($r=0.129$) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสดมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด สามารถอธิบายได้ว่าการได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนจากครอบครัวทำให้สตรีโสดรู้สึกว่าจะได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ทำให้ไม่รู้สึกว่าตนเองแปลกแยกหรือถูกกีดกัน ซึ่งเป็นผลให้สตรีที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสดน่าจะมีความเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับการอยู่เป็นโสดของบุตรสาว

ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบง่าย สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดในทิศทางที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติต่อการมีบุตร และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 1 ตัวแปร คือทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ส่วนตัวแปรอิสระ คือ รายได้ อาชีพ สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด และความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะเดียวกันมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ การศึกษาลักษณะการอยู่อาศัย และภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบง่ายนี้ ยังไม่อาจถือว่าเป็นข้อสรุปสำหรับ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด หรือมีความสัมพันธ์อย่างแท้จริงกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด เนื่องจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์วิธีนี้ยังไม่ได้มีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอื่น จึงทำให้ทิศทาง ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม อาจจะไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่แท้จริง ผู้วิจัย จึงได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบทิศทางความสัมพันธ์ ที่แท้จริงระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เนื่องจากวิธีการนี้ได้มีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปร ตัวอื่นๆ แล้ว และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน (stepwise regression analysis) เพื่อดูว่าตัวแปร อิสระใดที่เป็นตัวอธิบายที่ดีที่สุดสำหรับความผันแปรของตัวแปรตาม

ตาราง 3-10 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย)

สมมติฐาน	a	b	t	r	ผลการทดสอบ
1. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามอายุ	24.540	-1.094E-02	-0.258	0.011	X
2. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการศึกษา	25.008	-5.772E-02	-1.498	0.065	X
3. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามรายได้	24.108	1.063E-05	0.478	0.021	✓
4. สตรีที่ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจน่าจะมีความเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่นๆ	24.037	0.417	1.515	0.066	✓
5. สตรีที่อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวน่าจะมีความเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่าสตรีที่อาศัยอยู่คนเดียวและอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น	24.287	-9.661E-02	-0.314	0.014	X
6. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว	24.526	-9.855E-02	-1.695	0.074	X
7. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามสัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด	23.899	0.609	1.640	0.071	✓
8. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี	19.382	0.171	5.025*	0.214	✓
9. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน	20.124	0.343	4.295*	0.184	X
10. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะแปรผกผันกับทัศนคติต่อการมีบุตร	26.695	-0.165	-3.561*	0.154	✓
11. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามระดับความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	24.125	3.834E-03	0.121	0.005	✓
12. ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด	22.977	0.163	2.971*	0.129	✓

a = ค่าคงที่

b = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

t = สถิติการทดสอบแบบที

r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

✓ = มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

X = มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3.2 ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัว โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นต่อน (Stepwise Regression Analysis) ซึ่งในการวิเคราะห์การถดถอยพหุนั้นมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงเกินกว่า 0.75 (สุชาติ ประเสริฐรัฐสุนิษฐ์, 2546: 518-519) เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า ความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (multicollinearity) โดยวิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบคือการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (correlation) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's product moment correlation coefficient) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ ดังผลปรากฏในตาราง 3-11 พบว่าตัวแปรอิสระทุกคู่ไม่มีค่าสหสัมพันธ์เชิงเส้นสูงเกิน 0.75 ผู้วิจัยจึงตัดสินใจนำตัวแปรอิสระทุกตัวมาใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ตาราง 3-11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. อายุ	-											
2. การศึกษา	-0.075	-										
3. รายได้	0.241	0.414	-									
4. อาชีพ (รับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ)	-0.006	0.581	0.454	-								
5. ลักษณะการอยู่อาศัย (อาศัยอยู่กับครอบครัว)	-0.030	0.014	0.017	-0.038	-							
6. ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว	-0.017	-0.362	-0.297	-0.385	-0.056	-						
7. สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด	-0.077	0.426	0.242	0.367	-0.041	-0.284	-					
8. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี	0.072	0.270	0.313	0.356	-0.049	-0.403	0.203	-				
9. ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน	-0.032	-0.107	0.032	0.017	-0.011	-0.050	0.067	0.065	-			
10. ทัศนคติต่อการมีบุตร	-0.015	0.010	-0.068	-0.076	-0.006	-0.048	-0.061	-0.074	-0.041	-		
11. ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	-0.030	0.247	0.143	0.228	0.094	-0.330	0.174	0.163	0.086	0.030	-	
12. การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด	0.075	0.352	0.266	0.375	0.023	-0.319	0.293	0.353	-0.031	-0.049	0.185	-

4. อาชีพ (ลูกจ้างเอกชน, ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว, รับจ้าง, ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง, ไม่ได้ประกอบอาชีพ, อื่นๆ คือ กลุ่มอ้างอิง)

5. ลักษณะการอยู่อาศัย (อยู่ตัวคนเดียว, อยู่กับญาติ, อยู่กับเพื่อน คือ กลุ่มอ้างอิง)

ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดกับตัวแปรอิสระ

1) การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปรในสมการสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้เท่าใด และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นให้คงที่แล้วตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่สามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตาม ปราบกฎผลในตาราง 3-12

ตาราง 3-12 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย)

ตัวแปรอิสระ	β	t
1. อายุ	-0.031	-0.706
2. การศึกษา	-0.167	-2.947*
3. รายได้	-0.034	-0.671
4. อาชีพ (รับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ)	0.045	0.804
5. ลักษณะการอยู่อาศัย (อาศัยอยู่กับครอบครัว)	0.002	0.052
6. ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว	-0.013	-0.263
7. สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด	0.048	1.001
8. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี	0.192	3.972*
9. ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน	0.150	3.521*
10. ทัศนคติต่อการมีบุตร	-0.123	-2.919*
11. ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	-0.032	-0.709
12. การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด	0.100	2.099*
$R = 0.344$	$R^2 = 0.118$	$F = 5.774$

หมายเหตุ: * หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุในภาพรวม พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 11.8 และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ให้คงที่แล้ว มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด มี 3 ตัวแปร

คือ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดมี 2 ตัวแปรคือ การศึกษา และทัศนคติต่อการมีบุตร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้ดีที่สุด ($Beta=0.192$) รองลงมาคือการศึกษา ($Beta=-0.167$) ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ($Beta=0.150$) ทัศนคติต่อการมีบุตร ($Beta=-0.123$) และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ($Beta=0.100$) ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุกับผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย พบว่า ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย (2 ตัวแปร) มีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด แต่เมื่อทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุพบว่า มีตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้นไปอีก 1 ตัวแปร คือ การศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีน่าจะผันแปรตามการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ที่ได้รับค่อนข้างสอดคล้องกันจากการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ เกี่ยวกับตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร และที่เพิ่มขึ้นใหม่อีก 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรการศึกษา ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติในเชิงบวกสนับสนุนการมีบทบาทและสถานภาพที่ทัดเทียมกันมากขึ้นของสตรี อาจมีแนวโน้มที่ยอมรับการอยู่เป็นโสดของสตรี เพราะเชื่อว่าสตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องอาศัยเพศชายเป็นผู้นำครอบครัวหรือเป็นผู้หาเลี้ยง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อเงื่อนไขและ/หรือข้อจำกัดในการสร้างครอบครัว มีความคิดเห็นยอมรับการอยู่เป็นโสดมากกว่านั้น อาจอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เห็นว่าการแต่งงานและการมีครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน อาชีพ การลดอุปสรรคและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นหากไม่สามารถทำได้อาจจะยังคงอยู่เป็นโสดไปก่อน นอกจากนี้การที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตรยอมรับหรือเห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดมากกว่านั้น นับว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนเพราะกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีความเห็นว่า การมีบุตรนับว่าเป็นภาระในการที่ตนและคู่สมรสจะต้องรับผิดชอบ และเป็น

เรื่องใหญ่ที่หากไม่มีความพร้อมที่จะยอมรับภาระดังกล่าวก็น่าจะอยู่เป็นโสดมากกว่าที่จะแต่งงาน ปัจจุบันอิสระสุดท้ายที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามคือ การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสดนั้น สามารถอธิบายได้ว่า การที่สตรีได้อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่หรือญาติ พี่น้อง ไม่ได้แสดงออกถึงการกดดันที่จะต้องให้ตนมีคู่ หรือครอบครัวที่เห็นว่าการอยู่เป็นโสดของสตรีเป็นเรื่องปกติ สตรีเหล่านี้จึงอาจไม่เห็นความจำเป็นที่ตนจะต้องรีบร้อนหาคู่ จึงมักมีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อการอยู่เป็นโสด

ในกรณีของตัวแปรอิสระตัวสุดท้าย คือ การศึกษาของสตรีที่แม้จะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีทิศทางความสัมพันธ์ในเชิงลบที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สตรีที่มีการศึกษาสูงน่าจะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงอาจมีความมั่นคงทั้งในเชิงหน้าที่การงานและฐานะการเงิน และอาจมีความพร้อมที่จะแต่งงานแต่ยังคงครองโสดอยู่ในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ หลายเงื่อนไข อาทิ สถานการณ์ในการเลือกคู่อาจไม่อำนวยให้ เช่น ไม่มีคู่เหมาะสมให้เลือก หรือยังไม่อาจตัดสินใจได้ในการที่จะเลือกครองชีวิตโสดหรือเลือกที่จะแต่งงาน เพราะคิดถึงผลลัพธ์เชิงบวกและเชิงลบที่ตนจะได้รับภายหลังการแต่งงาน รวมทั้งอาจยังไม่มีความสะดวกหรือความเป็นไปได้ในการแต่งงานในขณะปัจจุบัน (Dixon 1971 อ้างถึงในภัสสรลิมานนท์, 2522: 14) ปัจจุบันเหล่านี้จึงอาจมีอิทธิพลต่อการมีทัศนคติเชิงลบที่มีต่อการอยู่เป็นโสดของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า

2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน

หลังจากผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ให้คงที่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) อีกครั้งเพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระตัวใดสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้คือ ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้ดีที่สุดและตัวแปรอิสระตัวใดสามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันในลำดับถัดไป รวมทั้งสามารถอธิบายการแปรผันได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งการทดสอบนี้ปรากฏผลในตาราง 3-13

ตาราง 3-13 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด (527 ราย)

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	R ²	R ² Change
1. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี	0.194	4.306*	0.046	0.046
2. ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน	0.155	3.712*	0.075	0.029
3. ทัศนคติต่อการมีบุตร	-0.126	-3.046*	0.092	0.017
4. การศึกษา	-0.138	-3.052*	0.103	0.011
5. การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด	0.107	2.326*	0.112	0.009
F = 13.178				

หมายเหตุ: * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน จากกลุ่มตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปร พบว่ามีตัวแปรอิสระ 5 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีได้ร้อยละ 11.2 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีได้ดีที่สุดคือสามารถอธิบายความแปรผันได้ร้อยละ 4.6 รองลงมาคือ ตัวแปรทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร การศึกษา และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ที่สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ร้อยละ 1.7 ร้อยละ 1.1 และร้อยละ 0.9 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอิสระที่เหลือไม่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น การศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่าสตรีในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด และภายใต้ปัจจัยต่างๆ มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด คือ ตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การศึกษา และตัวแปรปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง ได้แก่ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของการวิจัย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนหรือกำหนดนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการให้กับนักวิชาการหรือผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดและปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและแนวคิดเกี่ยวกับการอยู่เป็นโสด ในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา สำหรับตัวแปรตามของการศึกษาคือ ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด ส่วนตัวแปรอิสระได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะการอยู่อาศัย ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะคือ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีโสดอายุ 25-35 ปี จากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และชุมชนในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 527 ราย ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

แบ่งการเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของข้อมูล ส่วนที่ 2 เป็นการพรรณนาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด และส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด แบ่งเป็นการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย และการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุมัธยฐานเท่ากับ 29 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้มัธยฐานเท่ากับ 8,500 บาท เป็นผู้ประกอบอาชีพรับราชการ ผู้ตอบส่วนใหญ่ยังอาศัยอยู่กับครอบครัว มีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวไม่มากนัก สำหรับปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวางของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสดในสัดส่วนที่สูง มีทัศนคติเชิงบวกต่อบทบาทและสถานภาพของสตรี มีทัศนคติเชิงบวกต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน มีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตร ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างดี และครอบครัวมีแนวโน้มไปในทางที่ยอมรับการอยู่เป็นโสดของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเห็นด้วยว่าปัจจุบันการที่สตรีต้องอยู่เป็นโสดไม่ใช่เรื่องน่าอายอีกต่อไป ไม่ถูกสังคมกดดัน ไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม และได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าเดิม โดยหากเลือกได้ขอเลือกการอยู่เป็นโสด เพราะมีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่า และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยที่ว่า สตรีควรจะต้องแต่งงาน แม้จะพึ่งตนเองได้ก็ตาม การแต่งงานทำให้ชีวิตของบุคคลมีความหมายมากกว่าการอยู่เป็นโสด ซึ่งสะท้อนข้อเท็จจริงที่ว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการแต่งงานหรือการอยู่เป็นโสดไม่น่าจะทำให้ชีวิตของบุคคลมีความหมายแตกต่างกัน

4.1.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด

ผลการวิเคราะห์ระหว่างทัศนคติการอยู่เป็นโสดกับตัวแปรอิสระ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์การแปรผันสองทางโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย และการวิเคราะห์การแปรผันหลายทางโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

4.1.3.1 การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

การศึกษาในส่วนนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย เพื่อวิเคราะห์ว่าทัศนคติการอยู่เป็นโสดกับตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทิศทางตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการอยู่เป็นโสดในทิศทางที่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติต่อการมีบุตร และการยอมรับของ

ครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการอยู่เป็นโสดที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 1 ตัวแปร คือทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ส่วนตัวแปรอิสระ คือ รายได้ อาชีพ สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสดและความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะเดียวกันมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ การศึกษา ลักษณะการอยู่อาศัย และภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

4.1.3.2 การวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

1) การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปรสามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติการอยู่เป็นโสดได้เท่าใด และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นให้คงที่แล้วตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติการอยู่เป็นโสด พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปร สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 11.8 และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ให้คงที่แล้ว มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด มี 3 ตัวแปรคือ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดมี 2 ตัวแปรคือ การศึกษา และทัศนคติต่อการมีบุตร

2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน พบว่า กลุ่มตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระ 5 ตัว สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และร่วมกันอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้ร้อยละ 11.2 โดยพบว่าตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้ดีที่สุดคือ สามารถอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 4.6 รองลงมาคือ ตัวแปรทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร การศึกษา และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ที่สามารถอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ร้อยละ 1.7 ร้อยละ 1.1 และร้อยละ 0.9 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอิสระที่เหลือไม่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4-1 สรุปผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	การวิเคราะห์แปรผันสองทาง		การวิเคราะห์แปรผันหลายทาง			
	การวิเคราะห์ถดถอยแบบง่าย		การวิเคราะห์ถดถอยพหุ		การวิเคราะห์ถดถอยพหุขั้นตอน	
1. อายุ	X		X			
2. การศึกษา	X		X	*	4	*
3. รายได้	✓		X			
4. อาชีพ (รับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ)	✓		✓			
5. ลักษณะการอยู่อาศัย (อาศัยอยู่กับครอบครัว	X		✓			
6. ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว	X		X			
7. สัดส่วนเพื่อนสนิทที่ยังอยู่เป็นโสด	✓		✓			
8. ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี	✓	*	✓	*	1	*
9. ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน	X	*	X	*	2	*
10. ทัศนคติต่อการมีบุตร	✓	*	✓	*	3	*
11. ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว	✓		X			
12. การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด	✓	*	✓	*	5	*

หมายเหตุ ✓ มีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ X มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1 อธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้ดีที่สุด

2 - 5 อธิบายการแปรผันของทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดได้เป็นอันดับที่ 2 - 5

การศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อประเมินสถานการณ์ในปัจจุบันว่าสตรีกลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติอย่างไรต่อการอยู่เป็นโสด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่แตกต่างกัน การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีไทยครั้งนี้ แม้ว่าจะยืนอยู่บนพื้นฐานที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสถานการณ์การเพิ่มจำนวนของหนุ่มสาวไทยที่ยังครองโสดแม้อายุที่ว่าจะทำการสมรสแล้วก็ตาม ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลน่าจะนำมาใช้ประโยชน์ในการทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้บ้างไม่มากนักน้อย แต่อย่างไรอาจจะต้องมีข้อควรระวังในการที่จะนำผลการศึกษากลับไปใช้หรืออ้างอิง ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังอยู่ในวัยที่อาจจะแต่งงานได้ในอนาคต (25-35 ปี) แม้ว่าจะมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการอยู่เป็นโสดในการศึกษากลับมาก็ตาม

ผลการศึกษากลับพบว่า สตรีโสดในกรุงเทพมหานครมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด โดยสตรีเหล่านี้มองว่าการอยู่เป็นโสดไม่ใช่เรื่องน่าอายอีกต่อไป ไม่ถูกสังคมกดดันและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งหากเลือกได้ขอเลือกอยู่เป็นโสด เพราะมีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่า โดยปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดที่ทำให้ทัศนคติการอยู่เป็นโสดแตกต่างกันคือ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี พบว่าสตรีที่มีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรีมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด เนื่องจากในปัจจุบันสตรีเหล่านี้มีความรู้และเข้าใจถึงบทบาทและสถานภาพของตนเองมากกว่าในอดีต รวมทั้งได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก ทำให้ความคิด การตัดสินใจ และการแสดงออกเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ซึ่งมีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือสตรีที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงานจะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่ยังคงเป็นโสดถ้าจะตัดสินใจแต่งงานและสร้างครอบครัว สตรีเหล่านี้มีความคิดเห็นที่ต้องมีความพร้อมทั้งฐานะการเงินและมีความมั่นคงในการงานเสียก่อน ทัศนคติต่อการมีบุตร พบว่าสตรีที่มีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตรก็จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด ซึ่งสตรีในปัจจุบันคิดว่าการมีบุตรต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และเป็นภาระเพิ่มภาระให้กับตนเองทั้งที่ต้องทำงานนอกบ้านอยู่แล้ว ประกอบกับค่านิยมปัจจุบันที่คู่สามีภรรยา มองว่าการมีบุตรเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และการเลี้ยงดูบุตรเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ซึ่งแตกต่างจากในอดีต สำหรับตัวแปรการศึกษา ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ สตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีทัศนคติเชิงลบต่อการอยู่เป็นโสด ทั้งนี้อาจเนื่องจากเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาที่สูงขึ้น มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งเรื่องการเงิน และการเงินมีความมั่นคงในชีวิตจึงต้องการที่จะแต่งงานสร้างครอบครัวของตนเองแต่อาจมีเงื่อนไขอื่นๆ อีกหลายประการที่กลายเป็นข้อจำกัดที่ทำให้สตรีกลุ่มที่มีการศึกษาสูงยังไม่อาจแต่งงานได้ในปัจจุบัน

สำหรับปัจจัยสุดท้ายคือ การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ซึ่งครอบครัวมีแนวโน้มไปในทางที่ยอมรับการอยู่เป็นโสดของกลุ่มตัวอย่าง โดยครอบครัวเข้าใจและยอมรับการอยู่เป็นโสด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นว่า การอยู่เป็นโสดเป็นปัญหาเหมือนในอดีต

ผลการศึกษาข้างต้นพบว่าสตรีส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอยู่เป็นโสด ได้แก่ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน ทัศนคติต่อการมีบุตร การศึกษา และการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด ซึ่งตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่ค่อนข้างสอดคล้องกับแนวคิดของ Ruth Dixon (1971) ที่ศึกษาว่ามีปัจจัย 3 ปัจจัยที่น่าจะมีส่วนในการตัดสินใจของบุคคลว่าจะแต่งงานหรือไม่แต่งงาน อันได้แก่ สถานการณ์อำนาจในการเลือกคู่แต่งงาน สถานการณ์ที่อำนาจให้เกิดการแต่งงานและความเป็นไปได้ที่จะแต่งงาน และปัจจัยความปรารถนาที่จะแต่งงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลว่าจะแต่งงานหรือไม่แต่งงาน

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษานี้มีข้อค้นพบที่ควรพิจารณาเป็นแนวทางในการวางแผนหรือกำหนดนโยบาย ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการมีบุตรมีอิทธิพลต่อทัศนคติการอยู่เป็นโสด กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบต่อการมีบุตรและการสร้างครอบครัว จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีโสดไม่ต้องการที่จะมีบุตรถึงแม้ว่าจะแต่งงานแล้ว ในสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการลดลงอย่างรวดเร็วของภาวะเจริญพันธุ์จนถึงระดับต่ำกว่าระดับทดแทน ข้อค้นพบจากการศึกษานี้จึงน่าจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักและเตรียมความพร้อมในการหาทางมิให้ภาวะเจริญพันธุ์มีแนวโน้มที่จะลดลงไปอีก โดยจัดให้มีสวัสดิการและมาตรการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยลดภาระความรับผิดชอบให้กับคู่สมรสที่ต้องการมีบุตร พร้อมทั้งวิธีกระตุ้นให้คู่สมรสใหม่มีความปรารถนาที่จะมีบุตร

2. ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่เป็นโสด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับมาตรการ แนวทาง เพื่อจูงใจให้สตรีโสดที่อยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์มีความต้องการหรือมีสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกและความเป็นไปได้ในการที่จะตัดสินใจแต่งงาน รวมทั้งไม่รู้สึกรว่าการแต่งงานเป็นการเพิ่มภาระให้กับตนเอง ตลอดจนมีสวัสดิการด้านต่างๆ เพื่อเป็นการลดภาระของคู่สมรสใหม่ในการที่จะสร้างครอบครัว

3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจของบุคคลว่าจะแต่งงานหรือไม่ แต่งงานของ Ruth Dixon (1971) คือปัจจัยความปรารถนาที่จะแต่งงาน ปัจจัยสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกในการเลือกคู่แต่งงาน และปัจจัยสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการแต่งงาน แม้แนวคิดนี้จะเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคล แต่อาจต้องอาศัยครอบครัว หรือสังคมเข้ามามีส่วนช่วยสนับสนุนให้บุคคลต้องการแต่งงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสตรีโสดที่มีการศึกษาในระดับสูงที่แม้จะมี ความปรารถนาที่จะแต่งงาน แต่มีเงื่อนไขและข้อจำกัดที่ทำให้ต้องยังคงสถานภาพเป็นโสดอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องก่อให้เกิดความสะดวกต่อบุคคลที่จะแต่งงานและสร้างครอบครัว ดังเช่นในกรณีของรัฐบาลสิงคโปร์ที่ได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการสร้าง มาตรการทางสังคมที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจให้คนแต่งงาน เช่น ส่งเสริมให้ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจับคู่แต่งงานกันผ่านการสังสรรค์ พบปะในงานปาร์ตี้ เป็นต้น

4.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดในระดับหนึ่ง ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องเดียวกันนี้อาจศึกษาเพิ่มเติมในแนวทางอื่น ดังนี้

1. การศึกษาครั้งต่อไปอาจดำเนินการโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมากขึ้นกว่าเดิม

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ควรมีการขยายผลการศึกษาไปในกลุ่มสตรีที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของสตรีเหล่านี้ที่อยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

3. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะสตรีกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 25-35 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ยังอยู่ในวัยที่ยังจะแต่งงานได้ ทำให้อาจจะได้ภาพที่ไม่สมบูรณ์นักในการทำนายแนวโน้มในอนาคตได้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษากลุ่มอายุให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อจะได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้สำหรับการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ต่อไป

4. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปัจจัยหนึ่งในสามปัจจัยจากแนวคิดของ Ruth Dixon เกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจของบุคคลว่าจะแต่งงานหรือไม่แต่งงาน คือปัจจัยความพร้อมที่จะแต่งงาน จึงเสนอแนะว่าการศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาอีกสองปัจจัยเพิ่มขึ้น คือปัจจัยสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกแต่งงาน เช่น มีคู่ที่เหมาะสมหรือไม่ และปัจจัยสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกแต่งงาน เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงาน ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะสามารถอธิบายปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจของบุคคลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. โดยที่การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทำให้มีข้อจำกัดด้านทุนทรัพย์ไม่สามารถขยายประเด็นการศึกษาให้ครอบคลุมมิติอื่นๆ ที่น่าสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาวะสมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มใหม่ในเรื่องการแต่งงานที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน คือ การที่หนุ่มสาวมีการอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา แต่มิได้มีการสมรสตามประเพณีปฏิบัติเช่นในอดีต (Co-habitation) ซึ่งพฤติกรรมการอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาของชายหญิงในรูปแบบใหม่นี้ น่าจะได้มีการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างละเอียด เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนด้านนี้ในอนาคตต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัญญารัตน์ สุดสอาด. 2545. สตรีโสดในสังคมไทยปัจจุบัน. In “Gender” The 8th International Conference on Thai Studies at Nakhon Phanom River View Hotel, Nakhon Phanom Province on 9th-12th January.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. 2536. สตรี ความท้าทายจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. 2537. นโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ.2535-2554). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ชัชสุนี ศุขิลวรรณ. 2528. ความคิดเกี่ยวกับตนเองของสตรีไทย: ศึกษากรณีสตรีที่ไม่เคยแต่งงานและมีอายุ 30 ปีขึ้นไป. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐจรี สุวรรณภัก. 2549. รูปแบบครอบครัวทางเลือกในสังคมสมัยใหม่: กรณีศึกษา “การอยู่เป็นโสด”. ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัยเสริมหลักสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีระพร อูวรรณโณ. 2535. เอกสารการสอนชุดวิชา จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน่วยที่ 9-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.

ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนางศ์. 2551. ความไม่สมดุลของประชากรชายและหญิงในประชากรไทย. ใน กฤตยา อาชวนิจกุลและกาญจนา ตั้งชลทิพย์ (บรรณาธิการ), มิติ “เพศ” ในประชากรและสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์ จำกัด.

ปาริฉัตร ครองจันทร์. 2539. พฤติกรรมทางเพศและทัศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักก่อนแต่งงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พรธณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2549. มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรคดี ผ่องแผ้ว. 2545. ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภัสสร ลิมานนท์. 2522. ภาวะการสมรส: ปัญหาและนโยบาย. โครงการประชากรกับการพัฒนา สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2529. การศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2548. “ฤา...ชีวิตแต่งงานกำลังหมดความหมาย : สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของภาวะสมรสในเอเชีย,” วารสารประชากรศาสตร์ 21, 2(กันยายน).
- มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. 2547. ศัพท์ทานุกรมการวิจัยทางประชากรและสังคม. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยอดชาวจีนหย่าร้างพุ่ง แคมป์จัดแต่งงานแพง. 26 มกราคม 2551. แนวหน้า. อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยาลัยประชากรศาสตร์. ยอดชาวจีนหย่าร้างพุ่ง แคมป์จัดแต่งงานแพง. 2551. [online]. แหล่งที่มา: http://www.cps.chula.ac.th/html_th/pop_base/gender_role/gender_role_008.html [14 กรกฎาคม 2551]
- ระวีวรรณ ธรณี. 2549. ผู้หญิงโสด: อัตลักษณ์และการดำเนินชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตติกง สุรนารทพิน. 2536. ภาพลักษณ์หญิงโสดในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- _____. 2549. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดียสแควร์.
- รุจี อรุณศิลป์. 2521. การศึกษาเปรียบเทียบภาวะการสมรส และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาทีณี ผ่องอำไพ. 2546. การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมของคลินิกกับการปรับตัวของสตรีวัยหมดประจำเดือน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา อิมเอม. 2541. ถึงเวลาวิจัยเรื่องคนโสดแล้วหรือยัง. วารสารประชากรและการพัฒนา 18 (กุมภาพันธ์-มีนาคม).

- ศศิมา กุสุมา ณ อยุธยาและอรรถัย โสมนรินทร์. 2540. การสนับสนุนจากครอบครัวกับพฤติกรรม
การเผชิญความเครียดในผู้ป่วยโรคเอดส์. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร:
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพร ประนมพนธ์. 2545. การศึกษาความรู้และทัศนคติของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานคร
เกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุทธิดา ชนวนวัน. 2547. แนวโน้มการอยู่เป็นโสดของสตรีไทย พ.ศ.2503-2543. เอกสารการประชุม
วิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไศรยา เตชะวัฒน์เศรษฐ์. 2544. โลกทัศน์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการอยู่เป็นโสดของพนักงาน
ต้อนรับหญิงบนเครื่องบิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา (มานุษยวิทยา) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมรัก ทองสุวิมล. 2539. ความพึงพอใจในชีวิตและการวางแผนของข้าราชการสตรีโสดสังกัด
กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.) สำมะโนประชากรและเคหะ (ทั่วราชอาณาจักร)
ปีพ.ศ.2513-2543. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
_____. (ม.ป.ป.) สำมะโนประชากรและเคหะ (กรุงเทพมหานคร)
ปีพ.ศ.2513-2543. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
_____. 2548. บทบาทการทำงานของสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
_____. 2551. รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2550.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- สนิท สมัครการ. 2510. มานุษยวิทยาเบื้องต้น ตอนที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาดไทย.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2546. จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2550. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 14.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- สุธีรา ทอมสัน และเมทินี พงษ์เวช. 2538. ผู้หญิงไทย: สถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา.

- โสภา ชปิลมันน์และคณะ. 2534. การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย. วารสารการวิจัยทางการศึกษา. 23(3).
- สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร. 2544. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร 2544 (Bangkok: State of the Environment 2001). กรุงเทพมหานคร.
- อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์และอรทัย หงษ์เจริญพรพานิช. 2550. เซ็กซ์แอนด์เดอะซีตี. ประชากรและสังคม. สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อังศิรินทร์ อินทรกำแหงและคณะ. 2550. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรสวัยกลางคนที่ทำงานนอกร้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี วรากรณ์. 2540. การเปลี่ยนแปลงภาวะสมรสในประเทศไทย. เอกสารการประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2540 วันที่ 20-21 พฤศจิกายน 2540. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัตราการเกิดของประชากรญี่ปุ่นปี 50 ลดฮวบ. 1 มกราคม 2551. ผู้จัดการออนไลน์. อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยาลัยประชากรศาสตร์. อัตราการเกิดของประชากรญี่ปุ่นปี 50 ลดฮวบ. 2551. [online]. แหล่งที่มา:
[1http://www.cps.chula.ac.th/html_th/pop_base/gender_role/gender_role_007.html](http://www.cps.chula.ac.th/html_th/pop_base/gender_role/gender_role_007.html)
 [14 กรกฎาคม 2551]
- อารีย์ จำปากลาย. 2 มกราคม 2551. สาวยุค '51 มั่นใจไม่กลัวขึ้นคาน. มติชนรายวัน: 25.

ภาษาอังกฤษ

- Allport, G.W. 1985. Attitude: Handbook of Social Psychology. Worcester Mass: Clark University Press.
- Bell, Robert R. 1975. Marriage and Family Interaction. Illinois: The Dorsey Press, Inc.
- Chamratrithirong, Aphichat. 1979. Nuptiality in Thailand: A cross-sectional analysis of the 1970 census. Institute for Population and Social Research. Mahidol University.
- Dixon, Ruth B. 1971. Explaining cross-cultural variations in age at marriage and proportions never marrying. Population Studies 25,2 (July). อ้างถึงใน ภัศรา ลิมานนท์. ภาวะการสมรส: ปัญหาและนโยบาย. โครงการประชากรกับการพัฒนาสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2522.

- Fisher, A., Laing, J., and Stoeckel, J. 1983. Handbook for family planning operations research design. New York: The Population Council. แปลโดยเพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. 2536. คู่มือการวางแผนแบบการวิจัยปฏิบัติการด้านการวางแผนครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทม: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Guest, Philip & Tan, JooEan. 1994. Transformation of Marriage Patterns in Thailand. IPSR Publication No. 176. Mahidol University.
- Good, C.V. 1973. Dictionary of Education. New York: McGraw-Hill Company.
- Havens, Elizabeth M. 1973. Women, Work and Wedlock: A Note on Female Marital Patterns in the United States, in Joan Huber, Changing Women in a Changing Society. Chicago: University of Chicago Press. Cited in Bell, Robert R. Marriage and Family Interaction. Illinois: The Dorsey Press, Inc. 1975.
- Jones, Gavin. 1995. The Demise of Universal Marriage in East and South-East Asia. A paper presented at the John C. Caldwell Seminar, 14-17 August, the Australian National University, Canberra. อ้างถึงใน วาสนา อิมเมม. 2541. ถึงเวลาวิจัยเรื่องคนโสดแล้วหรือยัง. วารสารประชากรและการพัฒนา 18 (กุมภาพันธ์-มีนาคม).
- Knox, David. 1978. Marriage: Who When Why. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Kuhn, Manfred H. 1955. How Mates are Sorted, in Becker, Howard, and Hill Reuben, Family, Marriage and Parenthood. Boston: D.C. Heath and Co., Cited in Bell, Robert R. Marriage and Family Interaction. Illinois: The Dorsey Press, Inc. 1965.
- Mead, Margaret. 1967. Male and Female. New York : W.Marrow.
- Promilla Kapur. 1970. Marriage and The Working in India. Delhi: Vikas Publication.
- Stein, Peter J. 1981. Single Life: Unmarried Adults in Social Context. New York: St.Martin's Press. อ้างถึงใน ชัชสุนี สุชีลวรรณ. ความคิดเกี่ยวกับตนเองของสตรีโสด: ศึกษากรณีสตรีที่ไม่เคยแต่งงานและมีอายุ 30 ปีขึ้นไป. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2528.
- Stinnett, Nicholas. 1983. Strong Families: A Portrait. Prevention in Family Services, edited by Mace, David R. Sage: Beverly Hills.
- Stoner, C.R. & Hartman, R.I. 1990. Family responsibilities and career progress The good, the bad, and the ugly. Business Horizon. 33(7).

United Nations. Economic and Social Commission for Asia and The Pacific. 2007.

Population and Development Indicators for Asia and the Pacific. Population Data Sheet.

Yankelovich, Daniel. 1974. The new morality: A profile of American youth in the 70's.

New York: McGraw-Hill Book Company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การตรวจสอบเครื่องมือ

การทดสอบความเชื่อถือได้

ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี

ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี จำนวน 13 ข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้ 0.60 เพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่ 5, 13 ออก ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.73 ดังปรากฏในตาราง

ตาราง ผ-1 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี

ข้อคำถามที่	ค่าความเชื่อถือได้	
	ก่อนตัดข้อคำถาม	หลังตัดข้อคำถาม
1	0.58	0.72
2	0.60	0.73
3	0.60	0.73
4	0.60	0.74
5	0.70	-
6	0.60	0.74
7	0.49	0.67
8	0.48	0.64
9	0.59	0.72
10	0.53	0.70
11	0.53	0.69
12	0.47	0.66
13	0.62	-
ค่าความเชื่อถือได้รวม	0.60	0.73

ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อคำถามทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน จำนวน 9 ข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้ 0.35 เพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่ 1, 6, 8 และ 9 ออก ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.53 ดังปรากฏในตาราง

ตาราง ผ-2 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

ข้อคำถามที่	ค่าความเชื่อถือได้	
	ก่อนตัดข้อคำถาม	หลังตัดข้อคำถาม
1	0.27	-
2	0.21	0.44
3	0.35	0.53
4	0.31	0.45
5	0.33	0.53
6	0.36	-
7	0.23	0.35
8	0.35	-
9	0.46	-
ค่าความเชื่อถือได้รวม	0.35	0.53

ทัศนคติต่อการมีบุตร

ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อความทัศนคติต่อการมีบุตร จำนวน 10 ข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้ 0.70 เพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตัดข้อความที่ 5, และ 10 ออก ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.73 ดังปรากฏในตาราง

ตาราง ผ-3 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามทัศนคติต่อการมีบุตร

ข้อความคำถามที่	ค่าความเชื่อถือได้	
	ก่อนตัดข้อความ	หลังตัดข้อความ
1	0.73	0.74
2	0.64	0.66
3	0.62	0.65
4	0.68	0.70
5	0.71	-
6	0.64	0.66
7	0.66	0.69
8	0.67	0.71
9	0.72	0.76
10	0.72	-
ค่าความเชื่อถือได้รวม	0.70	0.73

การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อคำถามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด จำนวน 7 ข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้ 0.48 เพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่ 5 ออก ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.50 ดังปรากฏในตาราง

ตาราง ผ-4 การทดสอบความเชื่อถือได้ของคำถามการยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

ข้อคำถามที่	ค่าความเชื่อถือได้	
	ก่อนตัดข้อคำถาม	หลังตัดข้อคำถาม
1	0.45	0.48
2	0.36	0.39
3	0.38	0.42
4	0.47	0.49
5	0.49	-
6	0.41	0.43
7	0.47	0.47
ค่าความเชื่อถือได้รวม	0.48	0.50

ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อความทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด จำนวน 17 ข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้ 0.44 เพื่อให้ค่าความเชื่อถือได้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตัดข้อความที่ 1, 2, 3, 8, 9, 11 และ 12 ออก ทำให้ค่าความเชื่อถือได้รวมเพิ่มขึ้นเป็น 0.63 ดังปรากฏในตาราง

ตาราง ผ-5 การทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อความทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสด

ข้อความที่	ค่าความเชื่อถือได้	
	ก่อนตัดข้อความ	หลังตัดข้อความ
1	0.44	-
2	0.43	-
3	0.45	-
4	0.37	0.56
5	0.39	0.57
6	0.41	0.61
7	0.35	0.53
8	0.50	-
9	0.44	-
10	0.39	0.63
11	0.45	-
12	0.44	-
13	0.37	0.62
14	0.42	0.60
15	0.44	0.61
16	0.43	0.63
17	0.42	0.63
ค่าความเชื่อถือได้รวม	0.44	0.63

ภาคผนวก ข

ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (Patient/ Participant Information Sheet)

ชื่อโครงการวิจัย.....“ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร”.....

ชื่อผู้วิจัย.....นางสาวกัญชวีวรรณ นิตกรกุล นิสิตระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาประชากรศาสตร์
.....วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ที่บ้าน).....93/368 ถนนนนท์คอนโดปาร์ค ต.บางศรีเมือง อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์ที่บ้าน ..0-2881-5346 โทรศัพท์มือถือ ..08-7358-0781 ..E-mail : ..nok_kn@hotmail.com

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้คำยินยอมและเอกสารอื่นๆ ที่ให้แก่ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วน
ร่วมในการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ท่านได้รับการเชิญให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้
2. โครงการวิจัยเรื่องนี้เป็นวิทยานิพนธ์การศึกษาในระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจของนิสิต
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเชิงปริมาณ
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดและปัจจัยที่น่าจะมี
อิทธิพลต่อทัศนคติดังกล่าวของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
4. ลักษณะของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สตรีโสดอายุ 25-35 ปี
จำนวน 600 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 สตรีโสดข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 300 คน โดยสุ่มเลือกหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ
จากรายชื่อหน่วยงานทั้งหมด โดยหน่วยงานราชการได้แก่ กระทรวงการคลัง คือ กรมบัญชีกลาง
(สำนักบริหารการจ่ายเงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จบำนาญ, สำนักการเงินการคลัง)กระทรวงพาณิชย์
คือ กรมการค้าภายใน (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า, สำนักงานสารสนเทศการค้าใน
ประเทศ) และกระทรวงสาธารณสุข คือ กรมสุขภาพจิต (สำนักสุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต,
สำนักพัฒนาสุขภาพจิต)รัฐวิสาหกิจ ได้แก่ องค์การเภสัชกรรม (สถาบันวิจัยและพัฒนา, ฝ่าย
การตลาดและการขาย) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (ฝ่ายการเงิน, ฝ่ายบัญชีและ
งบประมาณ) และสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (สำนักบริหารงานบุคคล, สำนักผู้อำนวยการ)
โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่ต้องการและเต็มใจในการให้ข้อมูล

กลุ่มที่ 2 สตรีโสดที่อาศัยอยู่ในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน โดยแบ่งเขตเป็น 3 เขตคือ เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก จากนั้นสุ่มรายชื่อเขตภายใต้เขตทั้งสาม และสุ่มเลือกรายชื่อชุมชนต่างๆ ในเขตนั้นๆ ได้แก่ เขตชั้นในคือ เขตบางคอแหลม (ชุมชนวัดพระยาไกร ระยะ 3, ชุมชนวัดไผ่เงิน) เขตชั้นกลางคือ เขตบางพลัด (ชุมชนสวนปรก, ชุมชนหลังสำนักงานเขตบางพลัด) และเขตชั้นนอกคือ เขตตลิ่งชัน (ชุมชนริมคลองชักพระ, ชุมชนวัดอินทราวาส) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่ต้องการและเต็มใจในการให้ข้อมูล

5. กระบวนการการวิจัยที่กระทำต่อกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และทำการทดสอบและปรับปรุงแล้วจึงนำมาใช้ในการวิจัย ซึ่งแบบสอบถาม 1 ชุดจะใช้เวลาในการตอบประมาณ 20 นาที แบ่งลักษณะการเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 สตรีโสดข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองในวันที่กำหนด กลุ่มที่ 2 สตรีโสดในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยส่งคืนแบบสอบถามให้ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยโดยตรง และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้อ่านแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้คือ ได้ทราบทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติดังกล่าว และผลการศึกษาที่ได้ อาจเป็นข้อมูลในการเพิ่มองค์ความรู้ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ต่อไป

ความเสี่ยงที่จะได้รับการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้เข้าร่วมการวิจัยอาจเกิดความลำบากใจในการตอบคำถามเกี่ยวกับรายได้ที่ได้รับ และต้องสละเวลาในการตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร

7. การเข้าร่วมเป็นกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นโดย**สมัครใจ** และสามารถ**ปฏิเสธ**ที่จะเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกขณะ โดยไม่สูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับ

8. หากท่านมีข้อสงสัยให้สอบถามเพิ่มเติมได้โดยสามารถติดต่อผู้วิจัยได้ตลอดเวลา ที่หมายเลขโทรศัพท์ (มือถือ) 08-7358-0781 และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว

9. ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลในกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้แต่อย่างใด โดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับท่านจะเก็บเป็น**ความลับ** หากมีการเสนอผลการวิจัยจะเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น

10. การวิจัยในครั้งนี้**ไม่มี**ค่าตอบแทนสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

11. หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้น 4 อาคารสถาบัน 2 ซอยจุฬาลงกรณ์ 62 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2218-8147 โทรสาร 0-2218-8147 E-mail: eccu@chula.ac.th”

.....

.....

(ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วันที่ ...../...../.....

.....

(นางสาวกัญชวีวรรณ นิดรกุล)

ผู้วิจัยหลัก

วันที่ ...../...../.....

**ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
(Informed Consent Form)**

ชื่อโครงการวิจัย....."ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร".....

เลขที่ผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับเจ้าหน้าที่) .....

ข้าพเจ้าซึ่งได้ลงนามที่ด้านล่างของหนังสือเล่มนี้ **ได้รับคำอธิบายอย่างชัดเจนจนเป็นที่พอใจ** จากผู้วิจัยชื่อ นางสาวกัญชวีวรรณ นิตรกุล นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อยู่ 93/368 ทำนันทน์คอนโดปาร์ค ต.บางศรีเมือง อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000 เบอร์โทรศัพท์ 08-7358-0781 ที่ติดต่อวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย ความเสี่ยง/อันตราย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว

ข้าพเจ้าเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ด้วยความ **สมัครใจ** และข้าพเจ้า **มีสิทธิ** จะถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อไรก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ แก่ข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ได้ระบุไว้ และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าจะ **เก็บรักษาเป็นความลับ**

ข้าพเจ้ายินดีเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในเอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยแล้ว

.....
 สถานที่ / วันที่ .....
 ลงนามผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

.....
 สถานที่ / วันที่ .....
 (นางสาวกัญชวีวรรณ นิตรกุล)
 ลงนามผู้วิจัยหลัก

กรณีผู้เข้าร่วมการวิจัยอ่านหนังสือไม่ออก ผู้ที่อ่านข้อความทั้งหมดแทนผู้เข้าร่วมการวิจัย หรือผู้ที่สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ.....จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นพยาน

.....
 สถานที่ / วันที่ ..... ( )

พยาน

**แบบสอบถามเรื่อง
ทัศนคติต่อการอยู่เป็นโสดของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร**

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง	โปรดเติมข้อความหรือใส่เครื่องหมาย X ลงใน [ ] ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน	สำหรับเจ้าหน้าที่
101. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี (โปรดระบุจำนวนเต็มปี)	[ ] [ ]	[ ] [ ]
102. ท่านจบการศึกษาสูงสุดในระดับใด (ระบุชั้นหรือวุฒิการศึกษาที่จบ).....	[ ] [ ]	[ ] [ ]
103. ท่านมีรายได้ที่ได้รับทั้งหมดจากการประกอบอาชีพประมาณเดือนละ.....บาท	[ ] [ ]	[ ] [ ]
104. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ	[ ] [ ]	[ ] [ ]
[ ] 1 รับราชการ		
[ ] 2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ		
[ ] 3. ลูกจ้างเอกชน (พนักงานบริษัท/ห้างร้าน/ร้านค้า)		
[ ] 4 ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว		
[ ] 5 รับจ้างทั่วไป (รายวัน/รายชิ้นงาน)		
[ ] 6 ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง		
[ ] 7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ		
[ ] 8 อื่นๆ.....		
105. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่กับใคร	[ ] [ ]	[ ] [ ]
[ ] 1 อยู่กับครอบครัว เช่น บิดามารดา, พี่น้อง		
[ ] 2 อยู่ตัวคนเดียว		
[ ] 3 อยู่กับญาติ		
[ ] 4 อยู่กับเพื่อน		
106. ปัจจุบันท่านมีเพื่อนผู้หญิงที่สนิทสนมที่สุด จำนวน.....คน และยังคงอยู่เป็นโสด	[ ] [ ]	[ ] [ ]
จำนวน.....คน	[ ] [ ]	[ ] [ ]
107. ในทัศนะของท่านคิดว่าอายุเท่าใดที่ผู้หญิงไม่ควรคิดที่จะแต่งงานแล้ว (แก่เกินไป)..... ปี	[ ] [ ]	[ ] [ ]

ส่วนที่ 2 ทศนคติการอยู่เป็นโสด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่องคำตอบที่สอดคล้องกับทัศนคติของท่าน

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
201	ปัจจุบันสตรี นิยมอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น เพราะไม่ถูกสังคมกดดัน			
202	ปัจจุบันบุรุษ นิยมอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น เพราะไม่ถูกสังคมกดดัน			
203	การที่สตรีครองโสดมากขึ้น ไม่น่าจะส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม			
204	สตรีควรจะต้องแต่งงาน แม้จะฟังตนเองได้ก็ตาม			
205	หากเลือกได้ ขอเลือกการอยู่เป็นโสด เพราะมีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่า			
206	หน้าที่การงานสำคัญมากกว่าการแต่งงานและการมีครอบครัว			
207	การแต่งงานทำให้ชีวิตของบุคคลมีความหมายมากกว่าการอยู่เป็นโสด			
208	สถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตคู่ในปัจจุบัน ทำให้คำว่า “แต่งงาน” สูญเสียความหมายที่แท้จริง			
209	สตรีที่ครองโสดในปัจจุบันได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าแต่ก่อน			
210	ปัจจุบันการที่สตรีต้องอยู่เป็นโสดไม่ใช่เรื่องน่าอายอีกต่อไป			

ส่วนที่ 3 ภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัว

(โปรดตอบทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ตัวคนเดียวและผู้ที่อาศัยอยู่กับครอบครัว)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่องคำตอบที่สอดคล้องกับท่าน

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่ใช่
301	ปัจจุบันท่านคิดว่าตนเองมีภาวะรับผิดชอบต่อครอบครัวโดยรวมมากเกินไป		
302	เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว ท่านต้องเป็นผู้รับภาระแก้ไขปัญหาทุกครั้ง		
303	ท่านรู้สึกเหนื่อยที่ต้องมีบทบาทหลักในการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว ทั้งๆ ที่ภาระงานของตนเองมีมากอยู่แล้ว		
304	ในปัจจุบัน ครอบครัวมีภาระหนี้สินมาก จนเป็นเหตุให้ท่านไม่ต้องการสร้างครอบครัวใหม่		
305	รายได้ของครอบครัวแต่ละเดือนไม่เพียงพอใช้จ่าย ท่านต้องเป็นผู้ช่วยจุนเจือบ่อยครั้ง		
306	มีสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วยและท่านต้องรับภาระคอยดูแลอย่างใกล้ชิด		
307	ท่านรู้สึกกังวลว่าครอบครัวจะอยู่ในฐานะลำบากและขาดที่พึ่งพิง หากท่านตัดสินใจ แต่งงานไปสร้างครอบครัวของตนเอง		
308	ท่านสำนึกเสมอว่าเป็นหน้าที่ของท่านในการดูแลพ่อแม่และครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ อย่างสุขสบาย แม้ตนเองจะต้องลำบากบ้าง		

ส่วนที่ 4 ปัจจัยหนุนเสริมหรือปัจจัยขัดขวาง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่องคำตอบที่สอดคล้องกับทัศนคติของท่าน

ตอนที่ 1 ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพสตรี

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
401	สตรีและบุรุษควรได้รับคำตอบแทนเท่ากัน เมื่อทำงานชนิดเดียวกัน			
402	สตรีควรได้รับสิทธิในการศึกษาเท่าเทียมกับบุรุษ			
403	สตรีควรมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ เช่นเดียวกับบุรุษ			
404	สตรีควรมีสิทธิที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำในระดับสูง เช่น รัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ได้เช่นเดียวกับบุรุษ			
405	สังคมไทยปัจจุบันไม่เปิดโอกาสให้สตรีแสดงความสามารถเท่าที่ควรจะเป็น			
406	ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีย่อมมีความสำคัญมากกว่าของภรรยา เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว			
407	สามีควรเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ภายในครอบครัวตามค่านิยมเดิมที่เคยปฏิบัติมา			
408	ภรรยาควรเชื่อฟังสามีในทุกๆ เรื่อง			
409	งานบ้านและการดูแลบ้าน ควรเป็นหน้าที่ของภรรยา			
410	ภรรยาควรออกจากงานหากมีความจำเป็นต้องดูแลบุตรที่ยังเล็กอยู่			
411	ภรรยาไม่ควรคาดหวังให้สามีช่วยทำงานบ้านมากนัก เพราะสามีต้องออกทำงานหนักนอกบ้านแล้ว			

ตอนที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อเงื่อนไขและข้อจำกัดในการแต่งงาน

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
421	การจัดพิธีแต่งงานให้ยิ่งใหญ่ โดยจัดเลี้ยงฉลองอย่างหรูหรา เป็นความฟุ่มเฟือยและสิ้นเปลือง			
422	ก่อนที่จะมีครอบครัว ควรเก็บเงินให้ได้จำนวนมากพอสมควร			
423	ท่านคิดว่า ควรมีฐานะการงานที่มั่นคงก่อนจึงคิดเรื่องการมีครอบครัว			
424	การจะสร้างครอบครัวและตัดสินใจแต่งงาน ควรมีการปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย			
425	การที่ชายหญิงอยู่กินด้วยกันเลย โดยไม่จัดพิธีแต่งงานตามประเพณี ถือเป็นเรื่องไม่สมควร			

ตอนที่ 3 ทักษะคิดต่อการมีบุตร

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
431	เมื่อมีบุตร ภรรยาควรลาออกจากงานมาทำหน้าที่แม่บ้านและดูแลบุตร			
432	เมื่อชายหญิงแต่งงานกัน ไม่ควรรีบมีบุตรทันที เพราะจะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่			
433	เมื่อมีบุตร ทำให้มีภาระเพิ่มมากขึ้น นอกจากการทำงานนอกบ้าน			
434	เมื่อมีบุตรแล้ว จะทำให้ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการทำงานได้เต็มที่			
435	เมื่อมีบุตร ทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ไปเที่ยว ช้อปปิ้ง			
436	คนสมัยนี้ไม่ควรหวังพึ่งบุตรในยามแก่เฒ่า			
437	เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยเคารพบิดามารดา			
438	การมีบุตรเป็นการให้คุณค่าทางใจและทางอารมณ์แก่พ่อแม่			

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว

ข้อ	คำถาม	มาก	ปานกลาง	น้อย
441	ครอบครัวให้ความสนใจและเอาใจใส่กับความเป็นอยู่ของท่านเป็นอย่างดี			
442	ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัวเสมอเมื่อมีปัญหา			
443	คนในครอบครัวรับทราบปัญหาของกันและกันเสมอ			
444	เมื่อท่านทำผิดพลาดคนในครอบครัวไม่เคยซ้ำเติม			
445	เมื่อประสบความเดือดร้อน ท่านมักได้รับคำแนะนำ และความช่วยเหลือจากครอบครัวเสมอ			
446	ท่านได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากครอบครัวเมื่อเดือดร้อน			
447	ท่านและครอบครัวมักจัดสรรเวลาเพื่อไปเที่ยวพักผ่อนสุดสัปดาห์ร่วมกันเสมอ			
448	ท่านและครอบครัวมีกิจกรรมครอบครัวทำร่วมกันเสมอในยามว่าง			
449	ท่านมีความรู้สึกว่าการอยู่ร่วมกับครอบครัวในปัจจุบันมีความสุขและรู้สึกอบอุ่นดี			
450	ท่านและสมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารเย็นร่วมกันสม่ำเสมอ			

ตอนที่ 5 การยอมรับของครอบครัวต่อการอยู่เป็นโสด

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
451	ครอบครัวของท่านไม่ค่อยยกย่องท่านเหมือนกับลูกหลานคนอื่นๆ ที่แต่งงานแล้ว			
452	ครอบครัวของท่านเข้าใจและยอมรับการอยู่เป็นโสดของท่าน			
453	ครอบครัวมักแสดงความห่วงใยที่ท่านยังคงโสดอยู่จนปัจจุบันนี้			
454	ครอบครัวของท่านมีความคิดเห็นว่าสตรีควรต้องแต่งงานและสร้าง ครอบครัว			
455	แม้ท่านจะอยู่เป็นโสด ครอบครัวของท่านก็ไม่คิดว่าการอยู่เป็นโสดของ ท่านเป็นการประพฤติผิดแตกต่างจากรรรมนิยมปฏิบัติของสังคม			
456	ครอบครัวท่านเห็นว่าเป็นการดีและให้การสนับสนุนหากท่านจะอยู่ เป็นโสด			

*****จบแบบสอบถาม ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม*****

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกัญช์วรรณ นิตรกุล สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา และศิลปศาสตรบัณฑิต การบริหารธุรกิจ (การตลาด) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เข้าศึกษาระดับปริญญาโท สาขาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550 ระหว่างการศึกษาได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์จากมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ